

Győr Megyei Jogú Város
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA
2014-2030

„Egészség, Kultúra, Innováció. A jövő Győrben épül.”

KÉSZÍTETTÉK

MEGBÍZÓ

GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
9021 GYŐR, VÁROSHÁZ TÉR 1.

Révi Zsolt

főépítész

Polgári István

stratégiai csoportvezető

Babos Anikó

stratégiai tervező

GENERÁL TERVEZŐ

ACZÉL VÁROSÉPÍTÉSZ BT.
1029 BUDAPEST, BADACSONY UTCA 4.

Aczél Gábor

okl. építészmérnök, településrendezési vezető tervező

Márton Melinda

okl. településmérnök

Szatmári Szidónia

okl. településmérnök

Jóváhagyva a 162/2014. (IX.12.) Kgy. határozattal

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	4
1. JÖVŐKÉP.....	6
1.1. Győr jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan	6
1.2. Győr jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan	6
1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése.....	8
2. CÉLOK.....	10
2.1. Győr átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	10
2.2.1. <i>A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata</i>	11
Prioritás 1. TÁRSADALOM.....	14
Prioritás 2. GAZDASÁG	17
Prioritás 3. ÉPÍTETT TERMÉSZETI KÖRNYEZET	21
Prioritás 4. ENERGIAHATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM	29
2.2.2. <i>A fejlesztési célok értelmezése az egyes városrészekre</i>	32
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	34
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	34
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a területfelhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	34
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre	35
1. MELLÉKLET	36

BEVEZETÉS

A Településfejlesztési Konceptió hosszútávra (15-20 évre) határozza meg egy város fejlesztésének főbb irányait, a gazdasági, társadalmi és környezeti célkitűzések rögzítése és összehangolása alapján. Győr Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptiója 2005-ben készült el, és Győr Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 131/2005 (V. 5.) számú határozatával hagyta jóvá.

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.)). A rendelet szerint a Településfejlesztési Konceptió tartalmi követelményrendszere megváltozott, ez indokoltá teszi a 2005-ös koncepció felülvizsgálatát és aktualizálását.

A felülvizsgálatot és aktualizálást azonban nemcsak a vonatkozó rendelet megjelenése tette szükségessé, hanem az is, hogy az eltelt közel egy évtized alatt a város társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetében jelentős változások következtek be.

Megváltoztak a külső tényezők:

- megváltoztak a piaci, gazdasági körülmények, befektetési tendenciák (gazdasági világválság hatásai),
- előtérbe kerültek korábban kisebb jelentőségű szempontok, mint pl. az energiahatékonyság, a környezetvédelem, a klímaváltozás, az innováció kérdése,
- megújult az EU kohéziós politikája, ezzel (részben) összefüggésben megújult a nemzeti szintű területfejlesztési koncepció, területi (megyei) és ágazati tervezési munkák készültek el.

Megváltoztak a belső tényezők:

- módosultak a város társadalmi (demográfiai), gazdasági folyamatai,
- jelentősen megváltoztak az önkormányzat feladat- és hatáskörei (intézményfenntartás, köznevelés, közművelődés stb.)
- rendelkezésre állnak az elmúlt időszak tapasztalatai, a fejlesztések eredményei.

Időközben megjelentek a Központi Statisztikai Hivatal adatai a 2011-es népszámlálás eredményeiről, ami azt jelenti, hogy jóval frissebb adatok alapján lehet tervezni, mint ahogyan az a 2005-ös koncepció alapján lehetséges lenne.

A településfejlesztési koncepció a 314/2012 (XI. 8.) számú kormányrendelet 5. §-a szerint meghatározott **megalapozó vizsgálat** alapján készül, melyet az Universitas-Győr Nonprofit Kft. készített el 2013 novemberében. A megalapozó vizsgálatot Győr Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 2014 januárjában elfogadta. Jelen Településfejlesztési Konceptió a 2005-ben készült koncepció felülvizsgálata és aktualizálása. Ez azt jelenti, hogy jelen koncepció:

- változtatás nélkül vagy kis változtatással átemelte a 2005-ös koncepció mindazon részeit, melyek továbbra is érvényesnek tekinthetők,
- aktuális adatokkal felfrissítette a 2005-ös koncepció mindazon részeit, melyek elavult, régi adatokon alapultak,
- új részekkel cserélte le a 2005-ös koncepció mindazon részeit, melyek már nem tekinthetők érvényesnek,

- kiegészítette mindazon új fejezetekkel, amelyeket a 314/2012. (XI. 8.) számú kormányrendelet írt elő tartalmi követelményként.

1. JÖVŐKÉP

Mottó: „Egészség, Kultúra, Innováció. A jövő Győrben épül.”

1.1. Győr jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Győr 2030-ban országosan és közép-európai szinten is kiemelkedő lakó-, vállalkozási és kulturális környezetet kínáló város. A város tartja a jármű- és gépíparban korábban megszerzett erős pozícióit, azok fejlesztése mellett sikeresen diverzifikálja gazdaságát a környezet- és az egészségípar, a sportgazdaság, valamint a gazdasági szolgáltatások területén. Megfelelő számú és minőségű munkahelyet biztosít a város és térsége számára. A város folyamatos innovációra való képessége a gazdaság és az egyetemi kutatás-fejlesztés szoros együttműködésén, a Győrben élő emberek képzettségén, kreativitásán, valamint a városban elérhető, a fenntartható növekedést támogató szolgáltatások kiváló minőségén alapul. A város őrzi épített és természeti környezetének különleges értékeit, és újabb értékekkel gazdagítja azokat. Győrben magas színvonalú a kulturális és a művészeti élet, a város idegenforgalmi vonzereje belföldi és nemzetközi szinten is kiemelkedő.

1.2. Győr jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

Jelen munka megalapozását szolgáló – 2013-ban készült – Megalapozó vizsgálat Győr Megyei Jogú Város Településfejlesztési Kon koncepciójához és Integrált Településfejlesztési Stratégiájához (a továbbiakban: Megalapozó vizsgálat) a „Térszerkezet, településhálózati helyzet, fejlesztési kon koncepciókban való megjelenés” szempontjából **erősségként** értékelte Győr geopolitikai helyzetét a közép-európai magrégióban, közelségét a régió tartósan dinamikusn fejlődő fővárosaihoz (Bécs, Pozsony és Budapest), azok gyors elérhetőségét szinte minden közlekedési eszközön. Győr térségi hatása (gazdasági, oktatási, kulturális, intézményi, fogyasztó-piaci) folyamatosan bővül, megerősödnek az ország- és megyehatáron átnyúló irányai.

Győr napjainkra a magyar település-hálózat legdinamikusabban fejlődő nagyvárosa (népesség, stabilitás, agglomerációs folyamat, gazdasági potenciál, annak egyre sokoldalúbb összetétele, kedvező közlekedési és elérhetőségi kapcsolatok, bőséges szolgáltatási kínálat, minőségi életkörülmények). Az észak-dunántúli térségben Győr tekinthető a gazdasági központnak, de az elmúlt tíz évben ezen funkció mellett a közösségi szolgáltatásokban (oktatás, egészségügy, kultúra, sport) is vezető szerephez jutott. Győr sikeres nagyvárosként jelenik meg a különféle nemzeti szintű fejlesztési kon koncepciókban.

A Megalapozó vizsgálat ugyanakkor **gyengeségnek** tekintette, hogy nem kellően határozott a fejlődő közép-európai magrégióban elfoglalt egyedi, sajátos pozíciójának meghatározása, s ennek megfelelően annak jövőbeli alakítása. Mérsékeltek, nem meghatározóak a szervezeti, intézményi, gazdasági, valamint a kulturális, pályázati kapcsolatok a magrégió fővárosaival, a szomszédos térségekkel, nagyobb településekkel; egyelőre nem tapasztalható ezen kapcsolatok támogatása vagy beépülése a fejlesztési irányokba.

Lehetőséget jelent, hogy az elkövetkező 10 évben a közép-európai magrégió várhatóan még dinamikusabban fejlődhet, melynek hatásai Győr városára kedvezőek lehetnek (az agglomeráció növekedése, közlekedési kapcsolatok fejlődése, gazdasági bázisok összekapcsolódása például a járműípar területén). A város gazdasága és közösségi szolgáltatásai (felsőfokú oktatás, kultúra, sport) a nemzetközi együttműködésekkel további fejlesztési lendületet kaphatnak. Az eddigi eredmények kedvező körülményeket kínálnak arra, hogy új tevékenységek (szolgáltatások, termelési rendszerek, intézmények) és kapcsolati

rendszerek (elővárosi közlekedés, önkormányzati együttműködések országon belül és azon túl) befogadása történjen meg a városban, részben annak szervezésében.

Veszélyt jelent viszont, hogy a közép-európai magterületek nagyvárosai elszívhatják a képzett munkaerő egy részét, kedvezőbb feltételeket nyújthatnak a tudásra, innovációra épülő vállalkozásoknak. Észak-Dunántúl térségének nagyvárosai, döntően megyeszékhelyei továbbra is versenyezni fognak a különféle új funkciókért, a város-verseny még élesebbé válhat (megyei fejlesztési források megjelenése), így új típusú együttműködésekre lesz szükség. A nemzeti fejlesztések alakításánál Győr jelenlegi kedvező helyzete elterelheti a fejlesztési forrásokat, holott éppen a minőségi megújítást jelentő új tevékenységek és kapcsolatok kívánják meg a központi (EU, nemzeti) támogatásokat.

Győr térségi szerepének elemzésekor külön ki kell térni arra is, hogy a város és környezete szoros – **agglomerációs jellegű** – együttműködésben él. A város munkahelyeinek több mint egyharmadát nem a településen élők töltik be, a város számos közigazgatási funkciót lát el a térségben. A térségben élők csak a város infrastruktúráját igénybe véve tudják életüket élni. A függés azonban kölcsönös. A város munkaerőpiaca kiapadt, az agglomerációs lakosság munkaereje nélkül a termelő egységek kapacitásai jelentősen szűkülnének. Számos köznevelési intézmény fenntartása válna bizonytalanná a bejáró tanulók jelenléte nélkül.

Az agglomerációs együttműködésnek az alábbi főbb területei (prioritásai) vázolhatók fel:

- a térség kiegyensúlyozott gazdasági struktúrájának kialakítása és megtartása,
- összehangolt ingatlan- és lakáspolitikai,
- összehangolt oktatáspolitikai,
- térségi szintű infrastrukturális elemek fejlesztése (Győr-Gönyű kikötő, Győr-Pér repülőtér, valamint a kapcsolódó infrastrukturális elemek: szükséges elkerülő utak, összekötő utak, vasutak),
- közös turizmusfejlesztés és marketingpolitika (Győr és térsége brand),
- a közösségi közlekedés fejlesztése,
- erős érdekérvényesítés a megyei és regionális fejlesztés és tervezés folyamatában,
- közös és összehangolt pályázati tevékenység.

A fentiek alapján Győr jövőképét a térségi szerepére vonatkozóan az alábbiak szerint lehet megfogalmazni:

Győr az Észak-Dunántúl térségének gazdasági és közösségi szolgáltató központja, amely szoros regionális és nemzetközi kapcsolatokat épített ki a közép-európai magterület városaival. Egyedi, sajátos pozíciót alakított ki mind a gazdaság (járműipar), mind a közösségi szolgáltatások (oktatás, kultúra, sport) területén.

Győr és agglomerációja szoros együttműködésben biztosítja a térség folyamatosan bővülő lakosságának a szükséges munkahelyeket, a színvonalas lakókörülményeket, a magas szintű infrastrukturális ellátást, az oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális és sportszolgáltatások széles választékát.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

A 2005. évi településfejlesztési koncepció előszavában a **fenntartható fejlődés biztosítását** jelölte meg a településfejlesztés alapelveként. A koncepció megállapításai ma is érvényesnek tekinthetők:

A fenntartható városfejlődés mindent átfogó tervezési megközelítést igényel. A kulcs a fenntartható fejlődés három pillére – a környezeti-, társadalmi-kulturális és gazdasági fejlődés – kiegyensúlyozott figyelembevétele.

A fenntartható városfejlődés **környezeti** szempontból elsősorban hosszú távú, generációkon átívelő gondolkodás alapján álló döntéseket jelent; a fogyasztás olyan szintjét, mely hosszú távon is biztosítható; a kibocsátások, az elhasznált források (pl. üzemanyag, építőanyagok, építésre szánt területek stb.) biztonságos visszavezetését a természet és az ember által meghatározott rendszerek körforgásaiba. Ezeknek a céloknak való megfelelés érdekében fenntartható szintre kell csökkenteni az elsődleges források felhasználását, a termőföldek beépítését, a nyersanyagok fogyasztását; csökkenteni kell az emberi eredetű, üvegház-hatást okozó gázok és a hulladékok kibocsátását, és védeni kell az emberi egészséget – például a zajtól, a balesetektől.

A fenntartható városfejlődés **társadalmi** szempontból az emberek alapvető igényeinek a kielégítését, a mentális jólétet, a közösségi értékek megőrzését, a jó kormányzást (demokratikus döntéshozatalt, a döntés előkészítésben való közösségi részvételt, a konszenzusra való törekvést) jelenti. Nem nélkülözhető a döntések, döntési alternatívák mérlegelésénél a város közösségét összetartó szolidaritás, a változások terheinek és előnyeinek egyenlő vagy legalább igazságos elosztása - legyen szó akár szomszédos telkekről, tömbökről, városrészekről vagy településekről.

A fenntartható városfejlődés **gazdasági** szempontból olyan diverzifikált, a válságoknak ellenálló helyi gazdaságot jelent, melynek magas a termelékenységé és az innovációs szintje. Az innováció előfeltétele a minőségi oktatás, a kutatás és fejlesztés, az erős mikro, kis- és középvállalkozások, valamint a fenntartható fejlődés melletti elkötelezettség.

A Local Agenda 21 Győr négy alapelvet fogalmaz meg, melyek mentén Győr hosszú távú fejlesztése történhet:

- fenntarthatóság,
- értékelvűség,
- versenyképesség,
- befogadás.

Az előzmények alapján Győr város fejlesztésének alapelvei az alábbiak szerint határozhatóak meg:

A városfejlesztés alapját a fenntartható fejlődés környezeti, társadalmi és gazdasági szempontjainak érvényesítése kell, hogy képezze.

Ez különösen az alábbi alapelvek figyelembevételét jelenti:

Kiegyensúlyozott társadalmi viszonyok megteremtése és fenntartása:

- demokratikus döntéshozatal,
- a közösséget összetartó szolidaritás és a terhek igazságos elosztása,
- a szegregáció elleni küzdelem,
- esélyegyenlőség biztosítása,
- testileg és lelkileg egészséges társadalom kialakulásának elősegítése.

Kiegyensúlyozott gazdasági viszonyok megteremtése és fenntartása:

- több lábon álló (diverzifikált) helyi gazdaság,
- magas termelékenység és innovációs szint,
- a helyi mikro, kis- és középvállalkozások támogatása,
- a kutatás-fejlesztés támogatása.

Kiegyensúlyozott környezeti viszonyok megteremtése és fenntartása:

- a kompakt város elveinek érvényesítése,
- a jó minőségű termőföldek védelme,
- a természetes és épített környezet értékeinek védelme,
- a zöldfelületek, rekreációra szánt területek növelése.

2. CÉLOK

2.1. Győr átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

1. Társadalom

Győr a már meglévő regionális szerepét tovább erősítve váljon határon átnyúló szellemi központtá, az oktatás, a kultúra és a sport kiemelkedő minőségére, értékteremtő hatásaira építve. A helyi társadalom – országos összehasonlításban is – legyen kiemelkedően aktív és egészséges, a városon belüli társadalmi különbségek maradjanak fenntartható és kezelhető mértékűek.

2. Gazdaság

A hazai vidéki nagyvárosok átlagát meghaladó ütemben növekedjen a Győrben működő gazdasági szereplők által megtermelt hozzáadott érték, ezzel párhuzamosan erősödjön a gazdaság iparági diverzifikációja és erősödjön a gazdasági szereplők kapcsolatainak rendszere.

3. Épített és természeti környezet

3.1. Épített környezet

Az épített környezet színvonala érje el a hasonló méretű európai városok legjobbjainak szintjét. A város őrizze meg és tartsa kiváló állapotban gazdag építészeti, városépítészeti örökségét, és a kortárs építészet eszközeivel folyamatosan gazdagítsa azt. Folyamatosan újítsa meg és tartsa jó karban közterületeit, növelje azok attraktivitását.

3.2. Természeti környezet

A város őrizze meg és tartsa kiváló állapotban különleges természeti környezetét, kiemelt figyelmet fordítson folyóvizeire és a vízpartokra. Folyamatosan újítsa meg zöldfelületeit, növelje azok funkcionális értékét és attraktivitását. A környezeti ártalmakat minimálisra szorítsa vissza, kiegyensúlyozott környezeti állapotokat tartson fenn.

3.3. Műszaki infrastruktúra

A városi közlekedés minőségének és hozzáférhetőségének folyamatos javítása mellett jelentősen csökkenjen az ezek működtetéséhez felhasznált energia mennyisége, és azon belül növekedjen a megújuló energiaforrások részaránya. A város biztosítsa a megfelelő minőségű és mennyiségű lakhatási lehetőséget, valamint a teljes körű közműellátást.

4. Energiahatékonyság, klímavédelem

A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság figyelembevételével alakítsa. Energiaellátásának biztosítására egyre növekvő arányban használjon megújuló energiaforrásokat. Kiemelten vegye figyelembe az energiahatékonyság szempontját az építés, a felújítás, valamint a városüzemeltetés területén. Győr váljon az energiahatékony városüzemeltetés („smart city”) hazai jó példájává.

2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása *

2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Mottó	„Egészség, Kultúra, Innováció. A jövő Győrben épül.”					
Jövőkép	Győr 2030-ban országosan és közép-európai szinten is kiemelkedő lakó-, vállalkozási és kulturális környezetet kínáló város. A város tartja a jármű- és gépiparban korábban megszerzett erős pozícióit, azok fejlesztése mellett sikeresen diverzifikálja gazdaságát a környezet- és az egészségipar, a sportgazdaság, valamint a gazdasági szolgáltatások területén. Megfelelő számú és minőségű munkahelyet biztosít a város és térsége számára. A város folyamatos innovációra való képessége a gazdaság és az egyetemi kutatás-fejlesztés szoros együttműködésén, a Győrben élő emberek képzettségén, kreativitásán, valamint a városban elérhető, a fenntartható növekedést támogató szolgáltatások kiváló minőségén alapul. A város őrzi épített és természeti környezetének különleges értékeit, és újabb értékekkel gazdagítja azokat. Győrben magas színvonalú a kulturális és a művészeti élet, a város idegenforgalmi vonzereje belföldi és nemzetközi szinten is kiemelkedő.					
Átfogó célok	1. Társadalom	2. Gazdaság	3. Épített és természeti környezet			4. Energiahatékonyság, klímavédelem
			3.1. Épített környezet	3.2. Természeti környezet	3.3. Műszaki infrastruktúra	
Átfogó célok	1. Győr már meglévő regionális szerepét tovább erősítve váljon határon átnyúló szellemi központtá, az oktatás, a kultúra és a sport kiemelkedő minőségére, értékteremtő hatásaira építve. A helyi társadalom – országos összehasonlításban is – legyen kiemelkedően aktív és egészséges, a városon belüli társadalmi különbségek maradjanak fenntartható és kezelhető mértékűek.	2. A hazai vidéki nagyvárosok átlagát meghaladó ütemben növekedjen a Győrben működő gazdasági szereplők által megtermelt hozzáadott érték, ezzel párhuzamosan erősödjön a gazdaság iparági diverzifikációja és erősödjön a gazdasági szereplők kapcsolatainak rendszere.	3.1. Az épített környezet színvonala érje el a hasonló méretű európai városok legjobbjainak szintjét. A város őrizz meg és tartsa kiváló állapotban gazdag építészeti, városépítészeti örökségét, és a kortárs építészeti eszközeivel folyamatosan gazdagítsa azt. Folyamatosan újítsa meg és tartsa jó karban közterületeit, növelje azok attraktivitását.	3.2. A város őrizz meg és tartsa kiváló állapotban különleges természeti környezetét, kiemelt figyelmet fordítson folyóvizeire és a vízpartokra. Folyamatosan újítsa meg zöldfelületeit, növelje azok funkcionális értékét és attraktivitását. A környezeti ártalmakat minimálisra szorítsa vissza, kiegyensúlyozott környezeti állapotokat tartson fenn.	3.3. A városi közlekedés minőségének és hozzáférhetőségének folyamatos javítása mellett jelentősen csökkenjen az ezek működtetéséhez felhasznált energia mennyisége, és azon belül növekedjen a megújuló energiaforrások részaránya. A város biztosítsa a megfelelő minőségű és mennyiségű lakhatási lehetőséget, valamint a teljes körű közműellátást.	4. A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság figyelembevételével alakítsa. Energiaellátásának biztosítására egyre növekvő arányban használjon megújuló energiaforrásokat. Kiemelten vegye figyelembe az energiahatékonyság szempontját az építés, a felújítás, valamint a városüzemeltetés területén. Győr váljon az energiahatékony városüzemeltetés („smart city”) hazai jó példájává.

* A fejezet a 2005-ös Településfejlesztési koncepció és a 2008-as IVS figyelembe vételével készült.

	1. Társadalom	2. Gazdaság	3. Épített és természeti környezet			4. Energiahatékonyság, klímavédelem
			3.1. Épített környezet	3.2. Természeti környezet	3.3. Műszaki infrastruktúra	
Részcélok	Szolidáris és befogadó társadalom • esélyegyenlőség biztosítása • a meglévő munkahelyek megtartása, új munkahelyek teremtése • befogadó társadalom fenntartása, ösztönzése	Korszerű, hatékony ipar • Győr központú technológiai régió létrehozása - Győri Járműipari Életpálya Modell • tudásigényes iparágak megjelenésének ösztönzése	Policentrikus város • városi közterületek megújítása, korszerűsítése • kaputérsegek fejlesztése	Zöldfelületek fejlesztése • „zöld ujjak” megőrzése • mikroklimatikus hatások biztosítása	Környezetbarát közlekedés • városi egyéni közlekedés, parkolás fejlesztése • közösségi közlekedés fejlesztése • kerékpáros közlekedés infrastrukturális fejlesztése • intermodális közlekedési csomópont kialakítása • kikötők fejlesztése • Győr-Pér repülőtér és kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztése	Energiatakarékos területfelhasználás • kompakt város elvének érvényesítése • barnamezős területek revitalizációja • a területtel és a termőfölddel való takarékos gazdálkodás érvényesítése • önkormányzati ingatlan-stratégia erősítése
	Demokratikus helyi kormányzás • hozzájárulás a civil szervezetek működési feltételeinek biztosításához • hozzájárulás az egyházak működési feltételeinek biztosításához	Több lábon álló (diverzifikált) gazdaság • logisztikai iparágak fejlesztése • térségi együttműködéssel az idegenforgalom fejlesztése • differenciált kereskedelmi ellátás erősítése • kreatív iparágak fejlesztése	Városrehabilitáció folytatása • tömbrehabilitáció, tömbfeltárások folytatása • műemléki területek megóvása, értékörző megújítása	Vízpartok revitalizációja • mederrendezések • hullámterek zöldfelületi rendszerbe kapcsolása, vízparti sétányok összefüggő közhasználatú rendszerének kialakítása	Teljes körű közműellátás • szennyvízelhelyezés és-kezelés, csapadékvíz elvezetés, hálózat-rehabilitáció • árvízvédelem, vízrendezés • hulladék-gazdálkodás, hulladék-hasznosítás	Megújuló energiaforrások részarányának növelése • minimális környezetszennyezéssel járó, nagy ellátási biztonságot nyújtó megoldások előnyben részesítése • energiatakarékos fejlesztési programok támogatása

<i>Egészséges társadalom</i>	<i>A gazdaságfejlesztés támogatása „soft” programokkal</i>	<i>Minőségi lakókörnyezet megteremtése</i>	<i>A környezet védelme</i>		<i>Energiahatékony építés</i>
• az egészségügyi és szociális szolgáltatások bővítése, hatékonyság javítása • egészség-tudatosság, prevenció, szemléletformálás • az élethosszig tartó sportolás lehetőségeinek fejlesztése • a szabadidő eltöltés lehetőségeinek szélesítése • időskorúak védelme	• a munkaerőpiacra való eljutás elősegítése • munkaerő mobilitást ösztönző tevékenységek • életvezetési és képzési programok • a gazdasági potenciált hordozó cégek, vállalkozások beazonosítása és fejlesztése • piaci igényeken alapuló, tudományos/kutató műhelyek beazonosítása és fejlesztése	• minőségi önkormányzati bérlet-állomány arányának növelése, energiahatékonyságának javítása • egészséges lakókörülmenyek biztosítása • szlömösödés elleni harc (a közbiztonság javítása)	• a víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelme • a város-sziluett védelme, kilátásvédelem		• meglévő épületállomány energiatakarékos rekonstrukciója • panelprogram folytatása • alacsony energiafogyasztású és passzív házak építésének támogatása, támogatási rendszer kiépítése
<i>Kulturált társadalom</i>					<i>Energiahatékony városüzemeltetés (smart city)</i>
• az oktatás színvonalának emelése • a város kulturális központ szerepének erősítése, • a lakosság térségi kötődésének erősítése (helytörténet, helyi kultúra, hagyományok)	• kiválóságokhoz kapcsolódó start-up és spin-off cégek létrehozásának elősegítése • nemzetközi K+F+I tevékenységekbe történő bekapcsolódás lehetőségeinek szélesítése				• fenntartható városi energiastratégia készítése • energiahatékony városi közlekedés előnyben részesítése • intelligens energia-elosztó hálózat kiépítése • városi szolgáltatások intelligens rendszerbe szervezése • informatika szolgáltatások fejlesztése

Prioritás 1. TÁRSADALOM

Szolidáris és befogadó társadalom

» *Esélyegyenlőség biztosítása*

A fenntartható társadalmi viszonyok alapkérdése, hogy a társadalom nem mondhat le a leszakadó vagy leszakadással fenyegetett csoportok – nők, mélyszegénységben élők, romák, fogyatékkal élők, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, idősek – felzárkóztatásáról, életminőségének javításáról, társadalmi részvételének biztosításáról, ezekkel együtt egy mindenki számára elérhető „élhető” város megteremtéséről. Győr Helyi Esélyegyenlőségi Programja a 2013-2017 közötti időszakra vonatkozóan tartalmazza a szükséges intézkedéseket. A program folytatása 2017 után is szükséges.

» *A meglévő munkahelyek megtartása, új munkahelyek teremtése*

A városban a rendszerváltás nyomán átalakuló gazdasági struktúrát követve megváltozott a foglalkoztatási struktúra is. A struktúraváltozás miatt megszűnt munkahelyek pótlása megtörtént, sőt Győr – mint térségi központ – növekvő munkaerőigényét már nemcsak saját közigazgatási területéről elégíti ki. A győri és térségi munkaerő képzettsége, teljesítőképesége emelkedő tendenciájú. Győrben a munkanélküliség szintje országos viszonylatban a legkedvezőbb (2014-ben átlagosan 4% körül). Ez egyben azt is jelenti, hogy a városnak nincsenek a munkaerő-tartalékai.

Ez a helyzet azonban a jövőben változhat. Ennek érdekében a város – regionális szerepének erősítésére tekintettel is – fordítson különös figyelmet a meglévő munkahelyek védelmére, és új munkahelyek létesítésére. Erre számos eszköz áll az önkormányzat rendelkezésére. Legkézenfekvőbb a vállalkozások számára vonzó munka- és lakókörnyezet kialakítása, beleértve az iparüzési adó mértékének csökkentését (ahogyan erre 2013 végén már sor is került), az ipari park fejlesztését vagy a szabályozási környezet kedvező kialakítását is.

» *Befogadó társadalom fenntartása, ösztönzése*

Magyarország – ezen belül a magyar városok – népessége csökkenő tendenciát mutat, bár Győr kitüntetett szerepére jellemző, hogy itt kis mértékű népességnövekedés tapasztalható, amely a város vonzereje, folyamatosan fejlődő, bővülő gazdasága miatt várhatóan folytatódni fog. A magyar „nagyvárosok” – európai szinten inkább kis-közép városok – (Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs, Győr) esetében ez nemzetközi szinten érezhető versenyhátrányt jelent, ugyanis a nagyobb lakosságszám egyben nagyobb vásárlóerőt, nagyobb forgalmat, így nagyobb vonzerőt is jelent a telephelyet kereső multinacionális cégek számára. Ezért elő kell segíteni a munkaerő utánpótlását jelentő emberek, családok Győrben történő letelepedését. A magyar népességfogyásra tekintettel ez a távlatban bevándorló népességet (is) jelenthet, melynek fogadására a helyi lakosságot fel kell készíteni.

Demokratikus helyi kormányzás

» *Hozzájárulás a civil szervezetek működési feltételeinek biztosításához*

A városban növekszik a civil szervezetek száma, aktivitása és befolyása. Működésük fizikai feltételeit tagsági hozzájárulásokból, önkormányzati támogatásból és pályázati forrásokból biztosítják. A szervezetek gyakran használják az önkormányzat ingatlanjait is rendezvényeik helyszínéül. A civil szervezetek egyre jelentősebb szakmai háttérrel bíró kritikai tevékenysége segíti az önkormányzati döntéshozatalt is. Az önkormányzat célja, hogy az

elmúlt évekhez hasonlóan aktívan hozzájáruljon a civil szervezetek működési feltételeinek biztosításához.

» *Hozzájárulás az egyházak működési feltételeinek biztosításához*

A város életében fontos szerepet töltenek be az egyházak mind híveik gondozásával, mind pedig vállalt társadalmi feladataik ellátásával. Különösen jelentős az oktatásban és az idősgondozásban folytatott tevékenységük. Intézményrendszerük egy része a városképet is meghatározó műemléki épületekben működik. Az önkormányzat fontos feladata, hogy a továbbiakban is segítse az egyházak társadalmi feladatainak ellátását.

Egészséges társadalom

» *Az egészségügyi és szociális szolgáltatások bővítése, a hatékonyság javítása*

A város lakóinak egészségügyi ellátását az állam és a városi önkormányzat intézményrendszere közösen biztosítja. A városi önkormányzat működteti a felelősségi körébe tartozó intézményrendszert, amely szolgáltatásait részben az agglomeráció lakosságának is nyújtja. Jövőbeli cél, hogy a város tovább bővítse az egészségügyi és szociális szolgáltatásainak színvonalát, javítsa az ellátás hatékonyságát.

» *Egészség-tudatosság, prevenció, szemléletformálás*

Köztudomású, hogy az egészség megőrzésének legkevesbé hatékony – egyben legdrágább – módja a már kialakult betegségek kezelése, gyógyítása. Sokkal hatékonyabb – és költségkímélőbb – módszer a betegség megelőzése, amelynek fontos része az érintett lakosságra kiterjedő szűrővizsgálatok elvégzése. Emellett szemléletformálással és a fizikai feltételek biztosításával el kell érni, hogy a lakosság egészséges életmódot folytasson.

» *Az élethosszig tartó sportolás lehetőségeinek fejlesztése*

Győr nagy hagyományokkal és kiváló adottságokkal rendelkezik a versenysport területén. Az utóbbi időben számos nemzetközi sportesemény sikeres megrendezése hívta fel Győrré a figyelmet, a város elnyerte a 2017. évi Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF) megrendezésének lehetőségét is. A versenysport mellett a város nagy hangsúlyt fektet a tömegsport infrastrukturális lehetőségeinek fejlesztésére is, ehhez kapcsolódóan fontos a szemléletformálás, valamint a lakosság aktív bevonására épülő sportrendezvények szervezése. A sportolási lehetőségek fejlesztése szükségessé teszi a meglévők és most épülők mellett olyan további létesítmények létrehozását, melyek a szabadidő eltöltését, de egyben az egészséges életmódot is szolgálják (szabadtéri sportpályák, lovagló területek, golfpályák, kocogó pályák, horgász területek, szabad strandok).

» *A szabadidő-eltöltés lehetőségeinek szélesítése*

Győr már ma is jelentős turisztikai célpont, de még vannak tartalékai. A Sziget városrészen kialakuló fürdőközpont magja lehet egy győri gyógy- és rekreációs központnak, amely különleges természeti környezetben, több folyó által határolt területen fekszik. Ebben a városrészben, illetve közvetlen közelségében rendelkezésre állnak olyan területek, amelyek alkalmasak a gyógy- és rekreációs, szépművészeti szolgáltatások bővítésének befogadására, valamint a gyógy-, wellness- és sportturizmus erősítésére.

» *Időskorúak védelme*

Az életkor meghosszabbodásával – ezen belül a nyugdíjas kor meghosszabbodásával – a társadalomban egyre nagyobb arányt képviselnek az időskorú emberek. Ezért az időskorúak védelmére – ezen belül az egészségügyi ellátásra, otthoni gondozásra, az elszegényedés megakadályozására, az egyedüllét enyhítésére és a megnövekedett szabadidő eltöltésének biztosítására – az Önkormányzatnak különös gondot kell fordítani.

Kulturált társadalom

» *Az oktatás színvonalának emelése*

Győr magas színvonalú oktatási hálózattal rendelkezik, mely a képzések rendkívül széles választékát kínálja. Az intézményhálózatot jelentős mértékben használja a térség lakossága is. Határrégió lévén, a növekvő idegenforgalom mellett és számos nemzetközi vállalat telephelyeként a városban kiemelt jelentősége van a nyelvtudásnak, ezért egyre nagyobb szerepet kell kapnia az alap- és középfokú iskolai oktatásban a nyelvi képzésnek. A bejáró diákok nagy száma és a szabad iskolaválasztás, a szuburbanizációs folyamatok ugyanakkor új kihívásokat is jelentenek az oktatás részére. A lakóhelyhez közeli oktatás biztosítása az ellátás színvonalának alapfeltétele.

A helyi ipar számára kiemelt fontosságú a minőségi szakképzés biztosítása, folyamatos fejlesztése (jelenleg állami feladat, az önkormányzatnak közvetlen ráhatása nincs).

A város gazdasági fejlődésével szoros összefüggésben van a Széchenyi István Egyetem és a Nyugat-Magyarországi Egyetem fejlesztése.

A felsőfokú oktatás színvonalának emelése többek között az alábbi feladatok megoldását is jelenti:

- Campus jellegű felsőoktatási központ létrehozása, ahol szinte minden tudományterület képviselteti magát.
- Nemzetközi K+F+I profil és versenyképesség fejlesztése (kínálattal és háttérlehetőségekkel), innovatív és kooperatív szerep betöltése a régió műszaki és gazdasági fejlődésében.
- A minősített oktatók és kutatók számának növelése a jelenlegi egyetemi központokhoz hasonló arányban.
- Nemzetközi, országos, felsőoktatási zónán belüli és regionális igényekhez igazodó képzési portfóliófejlesztés, képzési programok aktualizálása, humánerőforrás fejlesztés.
- Az oktatást, kutatást és gyakorlati képzést támogató infrastruktúra és eszközállomány hatékony működtetése és fejlesztése, gyakorlatorientált képzési portfólió erősítése, minőségi fejlesztés.
- Az oktatói és hallgatói mobilitás és a nemzetközi oktatási-kutatási kapcsolatok erősítése, doktori iskolák fejlesztése.

» *A város kulturális központ szerepének erősítése*

Győr kulturális élete magyarországi viszonylatban már ma is kiemelkedő. A kultúra fejlesztése terén meglévő, országosan is elismert tényezőkre lehet építeni (pl. Győri Balett, Vaskakas Bábszínház, Győri Filharmonikus Zenekar, Győri Nemzeti Színház). A helyi társadalom kulturális színvonalát azonban nem csupán az ún. „magas kultúrát” képviselő művészeti intézmények határozzák meg. Az állandó művelődési közösségek (klubok, szakkörök stb.), a műkedvelő (amatőr) művészeti csoportok, egyéni alkotók és alkotóművészeti közösségek, kulturális civil szervezetek, a nemzetiségek és az egyházak kulturális

tevékenysége, a művészeti oktatás-nevelés intézményrendszere stb., és mindezek nagy létszámú, minden korosztályra kiterjedő résztvevőjének aktivitása nélkül nem lehetne Győr elismert kulturális és szellemi régióközpont.

A helyi társadalom kulturális aktivitásának támogatása mellett a szabadidő színvonalas eltöltésében az önkormányzat elsősorban kulturális intézményhálózata fenntartásával, kulturális és szórakoztató programok, fesztiválok szervezésével segít. A jövő feladata Győr kulturális kínálatának minőségi bővítése (pl. kiállítóközpont, galériák létesítése, kulturált szórakozóhelyek támogatása). Ezt a feladatot magánvállalkozásokkal, civil szervezetekkel együttműködve, azokat támogatva, partnerségben lehet megvalósítani. A kulturális központ szerepkör szükségessé teszi a Bécs–Pozsony–Győr kapcsolatok elmélyítését a képzés, a művészetek és a kutatás-fejlesztés területén.

» *A lakosság térségi kötődésének erősítése (helytörténet, helyi kultúra, hagyományok)*

A lokálpatriotizmus fontos húzóerőt jelent egy településen. Győrben minden adottság megvan ahhoz, hogy a lokálpatriotizmus számottevő fejlesztő erőt jelentsen: értékes történelmi örökség az építészetben, különleges természeti környezet, termálkincs, jól működő gazdaság, országon belüli viszonylagos jólét. A város rendelkezik hagyományokkal és intézményekkel kulturális örökségének bemutatására, ezek fejlesztéséről a jövőben sem mondhat le. Tovább kell erősíteni a helyi lakosság lokálpatriotizmusát, közelebb hozni hozzájuk a város történelmét, legendáit, értékeit. A „Szeretem és ismerem Győrt!” érzés kialakításával már gyerekkortól meg kell teremteni a Győrhöz való egész életen át tartó elköteleződést.

Prioritás 2. GAZDASÁG

Korszerű, hatékony ipar

» *Győr központú technológiai régió létrehozása – Győri Járműipari Életpálya Modell*

Győr hagyományosan a magyar ipar egyik „fellegvára”. A rendszerváltást követő ipari struktúra-átalakulás alapjaiban érintette a hagyományos győri iparvállalatokat, de a városnak sikerült gazdasági pozícióit megőrizni, sőt bizonyos értelemben növelni is. A győri ipar mai „húzóágazata” a járműipar, melynek központja az Audi Hungaria Motor Kft. (a továbbiakban: Audi) egyre bővülő telephelye, valamint a hozzá kapcsolódó beszállítói hálózat. A folyamatosan biztosított, szakképzett munkaerő, valamint a szolgáltatói szektor erősödése miatt szükséges egy életen át tartó perspektívát felvázolni a fiatal generáció, valamint a betelepülésen is gondolkozó szakemberek, családok számára. A Győri Járműipari Életpálya Modell egy olyan együttgondolkodás, amely az élet minden területén meg kell, hogy jelenjen. Az önkormányzat koordinálásával a helyi cégek, a kamarák, az oktatási intézmények rendszerben gondolkodva kell, hogy idevonzzák a jövő fiatal tehetségeit, valamint a jelen szakembereit, akik Győrben munkahelyre és igazi otthonra is találnak.

A jelenlegi adottságok alapján ma már indokolt egy Győr központú „technológiai régió” létrehozásában gondolkodni, amelyet az egyetem, az AUDI és az önkormányzat is kiemelten támogat. Ehhez az alábbi feladatok megoldása is szükséges:

- Bécs–Pozsony–Győr közötti együttműködés erősítése a gazdaság területén,
- Győr hagyományos gazdasági kapcsolatainak erősítése,
- gazdaságélénkítő hatású, regionális méretű infrastruktúra fejlesztése (ez alapvetően állami feladat),
- K+F+I tevékenység erősítése, a szükséges infrastruktúra biztosítása,

- modern gazdasági szolgáltatások (innovációs központok, klaszterek, tervező irodák, tanácsadó cégek, piackutatás, marketingszolgáltatás stb.) kiterjesztése a regionális vonzáskörzet egész területére,
- KKV-k kiemelt segítése (támogatások, információk hozzáférési lehetősége, pályázatokra ösztönzés),
- kapcsolatépítés a vállalkozások és az önkormányzat között (egyablakos ügyintézés, e-önkormányzat stb.),
- Győri Járműipari Életpálya Modell tartalmasságának garantálása.

» *Tudásigényes iparágak megjelenésének ösztönzése*

Elsősorban a Széchenyi István Egyetemmel való együttműködésre lehet alapozni a „tudásigényes iparágak” (elektronika, számítástechnika, környezetipar) fejlesztését a városban. Ezen a ponton a gazdasági és egyetemi fejlesztések szorosan összekapcsolódnak, melynek fontos része a humán erőforrás fejlesztése:

- tudatos, minőségi képzés (a város két meghatározó felsőoktatási intézménye a piaci viszonyoknak megfelelő speciális végzettségeket biztosítson),
- a piaci szereplőket segítő felnőttképzés támogatása,
- a közép- és felsőoktatási intézmények, valamint a gazdasági szervezetek együttműködésének javítása,
- képzési és oktatási együttműködések, kapcsolatok a város teljes gazdasági vonzáskörzetére kiterjedően,
- a műszaki kutatás-fejlesztés infrastrukturális szükségleteinek biztosítása (kutatólaboratóriumok, műszerek),
- minőségi telephely-kínálat növelése,
- akkreditált szakképzési rendszer fokozott támogatása.

Több lábon álló (diverzifikált) gazdaság

» *Logisztikai iparágak fejlesztése*

Győr földrajzi helyzete kiváló lehetőséget biztosít a logisztikai fejlesztésekre, elsősorban a meglévő regionális szerepkörű győr-gönyűi kikötőn és a Győri Nemzetközi Ipari Park területén, valamint a győr-péri repülőtér, illetve a vasúti és közúti közlekedés csomópont bázisán.

A város gazdasági életében a Magyar Honvédség (MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred) is meghatározó szereplő mind munkáltatóként, mind szállítói révén. Fontos a jövőben a közös fejlesztési területek és az egymást erősítő lehetőségek beazonosítása (pl. Kikötő-homlokrakodó hasznosítása).

» *Az idegenforgalom fejlesztése*

Győr kiváló adottságokkal rendelkezik a turizmus fejlesztéséhez. A gazdag történelmi örökség, az egyedülálló természeti környezet, a termálvízre alapozott fürdő, a földrajzi helyzet (három ország fővárosához való közelség), a kulturális, szabadidő-eltöltési lehetőségek olyan vonzerőt jelentenek, amelyek kiemelkednek a hazai turisztikai kínálatból, és nemzetközi szinten is mérhetőek. Ugyanakkor látni kell, hogy mind hazai, mind nemzetközi szinten igen kiélezett a verseny turisztikai területen, így a város idegenforgalmának, a vendégéjszakák számának növelése jelentős befektetéseket és az elmúlt évek tudatos stratégiáját továbbépítő gondolkodást igényel:

- a történelmi belváros rehabilitációjának folytatása (Belváros nyugati része),
- más városrészek jelenleginél intenzívebb bevonása az idegenforgalomba, különös tekintettel a már elkezdett sport-infrastrukturális fejlesztésekre,
- a város turisztikai kínálatának további bővítése a városkörnyék (elsősorban Pannonhalma és a Szigetköz, a későbbiekben esetleg a világörökségi várományos római Limes (Ripa Pannonica)) bevonásával (közös turizmusfejlesztés és marketingpolitika),
- szálláshelyek, vendéglátóhelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése (kiemelten fontos egy 5 csillagos szálloda megépítése),
- a kapcsolódó városi és elővárosi közlekedési infrastruktúra fejlesztése: a városba eljutás és a városon belüli közlekedés „turistabarát” fejlesztése,
- a kulturális események vonzerejének, egyediségének további növelése,
- aktív turizmushoz kapcsolódó fejlesztések (kerékpárút-hálózat bővítése, vízi turisztikai fejlesztések),
- a gyógy- és wellnessturizmus bővítését szolgáló fejlesztések megvalósítása, fürdőfejlesztés,
- az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztiválhoz (EYOF) kapcsolódó infrastruktúrának köszönhetően további nagy nemzetközi sportesemények helybe hozatala, valamint a sportturizmusban újonnan megnyíló lehetőségek kiaknázása (edzőtáborok, felkészülési tornák befogadása hazai és nemzetközi szinten egyaránt),
- a konferenciaturizmus erősítése, az új fejlesztések a turizmus ezen területén történő kiaknázása,
- a térség turisztikai vonzerejének fejlesztése és térségi összekapcsolása (tematikus vonzerőtérkép kialakítása és folyamatos karbantartása).

» *Differenciált kereskedelmi ellátás erősítése*

A városban a rendszerváltást követően megjelentek a nagy alapterületű bevásárlóközpontok, ezzel megindult a kereskedelem koncentrációja. Egy 2003-ban készült kereskedelemfejlesztési tanulmány szerint a kereskedelem koncentrációjának eredményeképpen a speciális árukat forgalmazó üzleteken kívül csak a Belváros gyalogos központjában lévő üzleteknek van esélye a fennmaradásra. A tanulmány – vásárlóerőre és a kiskereskedelmi üzletfelületek elvárt rentabilitási mutatóira alapozott – prognózisa szerint az Árkád bevásárlóközpont megépülésével a vegyes profilú központok piaca telítődik; szabad kereskedelmi potenciál csak a bútor és a háztartási elektronika piacán van. A túltelítődés kizorítós versenyhez vezet; vagyis a megépült központok egy része bezár, jó esetben funkcióváltásra kényszerül. Fontos lenne a 2003-as tanulmány prognózisainak vizsgálata és egy új kereskedelemfejlesztési tanulmány elkészítése. A rendezési tervekben bevásárlóközpontok részére korábban kijelölt helyszínek még nem épültek be teljesen, jelenleg a „plázastop” miatt erre nincs is lehetőség. Amennyiben az Önkormányzatnak lehetősége nyílik rá, előnyben kell részesíteni azokat a beruházásokat, amelyek kereskedelmileg rosszul ellátott területen valósulnának meg, és a környezetükre nem gyakorolnak káros hatásokat (könnyű közlekedési megközelíthetőség, barnamezős rehabilitációs terület stb.).

A nagy bevásárlóközpontok korlátozott létesítése mellett támogatni kell a „lakóhelyi kisüzletek” hálózatát, amely a lakosság mindennapi ellátásának színvonalát alapvetően meghatározza. Az Önkormányzat rendelkezésére álló eszközökkel elő kell segíteni, hogy minden városrészben legyen egy, a napi bevásárlási igényeket színvonalasan kielégítő kisáruház. Külön figyelmet érdemel a Belváros hagyományos – az idegenforgalmat is döntően befolyásoló – üzlethálózata, melynél a fejlesztés meghatározó elemei a minőség (exkluzivitás) és az egyediség (specialitás) lehet.

» *Kreatív iparágak fejlesztése*

Az innovatív gazdaság fejlesztéséhez elengedhet a kreativitás és a kultúra hasznosítása, az azokhoz kötődő iparágak felismerése és támogatása. A fejlődéshez újabb piacok kellenek, újabb szolgáltatások, amelyek tovább erősítik a város európai versenyképességét. A kreatív iparágak (pl. médiaipar, formatervezés, iparművészet) fejlesztésével, az ilyen irányú tevékenységet folytató egyének és csoportok támogatásával erősödhet a város gazdaságának több lábón állása.

Gazdaságfejlesztés támogatása „soft” programokkal

A gazdaság fejlesztéséhez gyakran nem csak a költséges beruházások, hanem az emberi erőforrások fejlesztését célzó, ún. „soft” programok is nagymértékben hozzájárulhatnak. Ilyenek például a munkaerőpiacra való eljutás elősegítését támogató programok, életvezetési és képzési programok, a képzést segítő támogatási rendszer működtetése, vagy a gazdasági potenciált hordozó, innovatív vállalkozások kiválóságainak beazonosítása és támogatása. A regionális és országos gazdasági kapcsolatok mellett fontos a nemzetközi K+F+I tevékenységekbe történő aktívabb bekapcsolódás.

Prioritás 3. ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET

3.1. ÉPÍTETT KÖRNYEZET

Policentrikus város

A policentrikus város – mint korszerűnek tekintett városszerkezet – azt jelenti, hogy oldani kell a város egyközpontúságát, létre kell hozni az egyes városrészek alközpontjainak rendszerét. A policentrikus város alközpontjainak feladata elsősorban a környező lakosság alapszintű ellátása, ezzel a városközpont – és a városközpontba vezető utak – tehermentesítése. Győrben egyes városrészekben már léteznek ilyen alközpontok, máshol ezek még hiányoznak. A policentrikus város létrehozása tudatos tervezést és szabályozást igényel.

» Városi közterületek megújítása, korszerűsítése

Győr a Belváros rekonstrukciójával – a magyar városok sorában az elsők között – kezdte meg közterei megújítását. A győri Belváros rehabilitációja számos hazai és nemzetközi elismerést vívott ki, és jelentős szerepet játszott a város idegenforgalmának fellendítésében, valamint a helyiek lokálpatriotizmusának erősítésében. Ezt folytatni szükséges mind a Belvárosban, mind a többi városrészben.

» Kaputárségek fejlesztése

A város mérete, a lakóhelyek térbeli eloszlása miatt Győrben is indokolt a Belvároson kívül városrészi alközpontok helyének meghatározása. Az alközpontok között kiemelt jelentőségűek azok, amelyek a városba érkezőket fogadják (kaputárségek). A közterületek rendezését a város más térségeire (policentrumaira) is ki kell terjeszteni; a cél, hogy minden városrésznek meglegyen a maga „főtere”.

Városrehabilitáció folytatása

» Tömbrehabilitációk, tömbfeltárások folytatása

Győr történelmi városrészeiben található sűrű beépítésű tömbök rehabilitációjának folytatása nemcsak a lakók közérzetének javítása, hanem azok kereskedelmi, vendéglátási funkcióinak kihasználása érdekében is fontos. Ezzel szemben a külső városrészekben található alacsony sűrűségű, gyér beépítésű tömbök feltárása további hasznosítási lehetőségeket kínál, és mindezt összhangban a kompakt város elvével. A tömbfeltárások elősegítik a várostestben található alulhasznosított területek intenzív felhasználását, ezáltal csökkentik az extenzív területfelhasználást, az értékes mezőgazdasági területek beépítését.

A Belváros rehabilitációja – Magyarországon az elsők között – az 1980-as években kezdődött és napjainkban is folytatódik. A rehabilitáció sikerességét bizonyítja, hogy a város 1989-ben Európa Nostra-díjat kapott a városfalon belüli történelmi városrész helyreállításáért. A rehabilitáció nem csak az épületek felújítását, hanem a közterületek megújítását, forgalomcsillapítását is jelenti. A következő évek feladata a rehabilitáció kiterjesztése a Belváros teljes területére.

A Belvároshoz közvetlenül kapcsolódó Újváros rehabilitációja régóta napirenden lévő kérdés. I. üteme Európai Unió támogatással jelenleg is folyamatban van. A városrész építészeti

értékeinek megújítása, a környezet (közterületek) színvonalas átépítése a város új idegenforgalmi látványosságává válhat. A Kossuth Lajos utca a városrész hangulatos kisvárosi karakterű központjává fejlődhet. A megújítás részét kell, hogy képezze a szegregációval leginkább veszélyeztetett környék (Cinka Panna utca és környéke) szociális rehabilitációja is.

Sziget még jelentős fejlesztési potenciállal rendelkezik: a városrész gyógyvizet adó kútjait gyógyászati célokra lehet hasznosítani. A termál-fürdő megépítésével elindult a városrész „tematikus” fejlesztése, amely megteremti egy gyógyhely kialakításának hosszú távú lehetőségét. Ehhez rendelkezésre állnak a volt ipari területek (Olajgyár, Keksz- és Ostyagyár), és a strand melletti jelenleg beépítetlen területek. A városrész fejlődésére nagy hatással lesz a 2017-ben megrendezésre kerülő Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF) is.

» *Műemléki területek megóvása, értékőrző megújítása*

Győr egyik legfőbb vonzerejét a gazdag építészeti, városépítészeti örökség képezi, melynek megóvása és magas szinten tartása a város elemi érdeke. Győr építészeti örökségének megóvása jóval nagyobb feladatot jelent a szorosabb értelemben vett Belváros rehabilitációjánál. Egyrészt az épített környezet értékei nem korlátozódnak a Belvárosra, más városrészek is érintettek (Újváros, Sziget, Nádorváros, Gyárváros). Másrészt az építészeti örökség egy része magántulajdonban van, ennek az értéknek a megőrzéséről is – más, közvetett eszközökkel – gondoskodni kell.

Minőségi lakókörnyezet megteremtése

» *A minőségi önkormányzati bérlakás-állomány arányának növelése, energiahatékonyságának javítása*

Győrben a 2011-es népszámlálás adatai szerint a város lakásállományának 7,9%-át tette ki az önkormányzati tulajdonú bérlakás-állomány. Ez az érték közel háromszorosa az országos átlagnak, de jóval a nyugat-európai átlag alatt. Az önkormányzati bérlakások bevételei évek óta nem fedezik a fenntartási költségeket, ezért a bérlakás-állomány állapota folyamatosan romlik. Az üres lakásállomány és a lakásállomány egy részének állapota Sziget és Újváros városrészek egyes területein szlöm kialakulásához vezetett, amit a lakossági véleménykutatás is visszaigazol.

A meglévő lakásállomány foglaltsága – 224 fő/100 lakás – közel azonos az európai átlaggal, jónak mondható. Ugyancsak jónak mondható az alacsony komfortfokozatú lakások 2,7%-os aránya is. Bár ez az érték a 2011-es népszámlálás idején Újváros városrészben 13,4% volt, ami utal a városrész szociális problémáira, a 2013-2014-ben végrehajtott szociális városrehabilitációs projektnek köszönhetően a mutatóban javulás következett be. Győrben növekszik a lakosság száma, így a lakásépítés fő hajtóereje nem csak a háztartás-méretetek csökkenése és a minőségi lakásigény, hanem a kereslet növekedése is. Ha az új lakásigények kielégítése túlnyomórészt új területek bevonásával történne, akkor növekvő mértékben kellene szembenézni a meglévő lakóterületek leromlásával. Ezért fokozott jelentősége van – nemcsak a történeti értékek megőrzése miatt – a rehabilitációs projekteknek. A „kompakt város” elve is megköveteli, hogy a szerkezeti tervben kijelölt tartalékterületek beépítése csak fokozatosan, koordináltan történjen, ellenkező esetben a területpazarlás a városi szolgáltatások (közösségi közlekedés és alapfokú ellátások) színvonalának csökkenéséhez vezethet.

» *Az egészséges lakókörülmények biztosítása*

Az egészséges lakókörülményekhez nemcsak az egészséges lakás, hanem az egészséges lakókörnyezet is hozzátartozik. A város lakásállományának műszaki állapota összességében javuló tendenciájú, de még mindig jelentős a leromlott állapotú lakások – köztük önkormányzati tulajdonú bérlakások – száma. Az egészséghez hozzátartozik a szellemi egészség, a lakóterületek szorongásmentes használhatósága, vagyis a biztonság, mely a lakosság megítélése szerint Újvárosban és Sziget városrészben nem kielégítő.

A városi lakókörnyezetet hátrányosan érinti a növekvő gépjárműforgalom, valamint az ezzel járó zaj és levegőtisztasági problémák. Ezen a gondon forgalomcsillapítással, a közösségi közlekedés előnyben részesítésével lehet segíteni. Az egészséges lakókörnyezethez szükséges a lakóterületek megfelelő zöldfelületi ellátottsága is. Az elmúlt évtizedek társasházépítései során sokszor zöldfelület nélkül épültek be lakótelepek. A mikroklimatikai vizsgálatok szerint a városon belül is mérhető különbségek vannak az egyes városrészek klímája között; a nagy, összefüggő, zöldfelülettel rosszul ellátott városrészek klimatikus viszonyai kedvezőtlenebbek.

Külön feladatot jelent a lakótelepek élhetőbbé tétele: a közterületek felújítása, esetleg az egyes lakóépületek közvetlen környékének a lakók gondozásába való átadása (külföldi példák alapján már Magyarországon is vannak ilyen kísérletek). A lakótelepi házak energia-hatékony felújítása már megkezdődött, a program folytatása szükséges.

» *A szlömösödés elleni harc (A közbiztonság javítása)*

A szegregáció és a szegényebb lakossági rétegek szegregációjával járó szlömösödési folyamat ellen a romló fizikai állapotú városrészekben lévő önkormányzati tulajdonú ingatlanok tudatos – legalább mintául szolgáló – fejlesztésével és a szegregációval szembeni bérlakáspolitikával lehet tenni. A szlömösödés elleni harc eredményeként – a tapasztalatok szerint – jelentősen javulhat a közbiztonság.

3.2. TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Zöldfelületek fejlesztése

» *„Zöld ujjak” megőrzése*

A városszerkezet egyik kedvező adottsága, hogy eddig megőrződtek a környezetből a várostestbe – majdnem a városközpontig – nyúló „zöld ujjak” (Bácsai rét, Bálványos, Püspökerdő, Rába- és Rábca mente), és nem nőtt teljesen össze a központi belterülettel Ménfőcsanak és Györszentiván. Ezeket a szerkezeti adottságokat meg kell őrizni, és fejleszteni kell azzal, hogy a természetközeli zöldfelületeket a város belsejében lévő parkok, és az egyes elemeket összekötő utcai fasorok egészítsék ki zöldfelületi rendszerré.

» *Mikroklimatikus hatások biztosítása*

A város mikroklimatikus viszonyainak kialakításában alapvető szerepet játszanak a zöldfelületek. A városszerkezetet meghatározó természeti adottság a folyók élő- és holtágai, a jelenlegi és egykori árterek zöldfelületi rendszere. Különleges értéke a városszerkezetnek, hogy a folyók a Belvárost is érintve szelik keresztül a várost. A Bercsényi liget – Sziget és Újváros határán lévő egykori Rábca meder helye – különleges adottságokkal bír; a város egyik legnagyobb összefüggő zöldfelülete, helyenként értékes, megtartandó fákkal. Ma ez a terület a két városrész „hátsóudvara”, rehabilitációja, (zöldfelületi jellegéhez igazodó)

funkciókban való bővítése után azonban a város jelentős rekreációs-, sport- és kulturális központjává válhat.

A zöldfelületek fejlesztése jelentős szerepet játszhat a várható klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak kivédésében. A város vízparttól távolabbi területein megnövekszik az igény a hűvös mikroklímát biztosítani képes zöldfelületekre, kisebb-nagyobb vízfelületekre (pl. szökőkutakra). Mindezt pedig olyan helyzetben kell majd biztosítani, ahol a víz várhatóan korlátozottabban lesz elérhető, az azzal való gazdálkodás feltételei megszigorodnak.

Vízpartok revitalizációja

» Mederrendezések

Győr folyói a Mosoni-Duna, a Rába, a Rábca és a Marcal. Ezek közül is a legjelentősebb a Mosoni-Duna, amelynek a középkorban a vár védelmében volt szerepe, ma a városrészeket választja el egymástól. A folyószabályozásokat követően kialakult holtágak, morotvák sora sajátos hangulatú tájat eredményez. Az évtizedek alatt feltöltődött medrek azonban mára akadályozzák a város vízi közlekedését és a vízi turizmus kialakulását. Ezért hosszú távon szükséges a medrek rendezése, ami által a város idegenforgalmi vonzereje jelentősen növekedhet. Mindezeket megelőzően azonban elsődleges a Mosoni-Duna vízszintjének megemelése, amely a város és a Szigetköz szempontjából kiemelt jelentőségű állami feladat.

» Hullámterek zöldfelületi rendszerbe kapcsolása

A folyók hullámterei a legértékesebb zöldfelületek közé tartoznak, ezért a város zöldfelületi rendszerébe történő aktívabb bekapcsolásukról gondoskodni kell. Ki kell építeni a vízpartokon a sétányok összefüggő, közhasználatú rendszerét.

A környezet védelme

» A víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelme

A levegő minőségében a kilencvenes években jelentős mértékű javulás következett be, az utóbbi években azonban stagnálás, enyhe romlás a jellemző. Az emisszió források közül jelentősen csökkent, majd 1998 óta enyhén nő az ipari kibocsátás; csökkent, majd stagnál az energia-felhasználásból származó kibocsátás; viszont nő és egyre több gondot okoz a közlekedési emisszió. Még mindig vannak a városban – bizonyos meteorológiai viszonyok esetén – lakóterületeket is zavaró bűzös létesítmények (városi szennyvíztisztító és szennyvíziszap-kezelő, szeszgyár).

A közigazgatási területen jelentős hozamú vízbázisok (révfalui, szőgyei) és távlati vízbázisok (a Rába mentén Gyirmót térségében, illetve a Duna mentén Nagybajcs és Vének térségében) található sérülékeny földtani közegben. A vízbázisok védőterületein több helyen is folytatnak olyan tevékenységeket, amelyek potenciális szennyező forrásoknak tekinthetők.

A város felszíni vízfolyásokban gazdag, a folyók vízminősége az egyes komponensek esetében általában „szennyezett”, „tűrhető” minősítésű, de egyes vizsgált anyagok tekintetében „erősen szennyezett” minősítésűek. Győr – főként folyói révén – része a Nemzeti Ökológia Hálózatnak. A városfejlesztési beavatkozásoknál nagy figyelemmel kell lenni ezen értékes, de ugyanakkor sérülékeny területek megóvására, a természetközeli állapotok fenntartására.

A közúti közlekedés zajhatása napjainkban egyike a városi lakosságot legjobban zavaró, jelentős népességet érintő környezeti hatásoknak. A vasúti zaj Győrszentiván térségében (Vasút sor) okoz lakóterületen zavaró mértékű terhelést. Üzemi jellegű zajok jóval kisebb

kiterjedésű területeket érintenek, de az azt elviselni kényszerülők számára komoly zavaró hatást jelentenek.

Győr városának fontos településfejlesztési alapelve, hogy minden környezetvédelmi célú intézkedés, beavatkozás a lakosság egészségének védelmét és életminőségének javítását szolgálja.

» *A várossziluett védelme, kilátásvédelem*

Győr különleges táji értéke a Káptalandomb Rába torkolat felől feltáruló látványa, a várost átszelő folyók és a szegélyező zöldterületeik, valamint a központi belterület déli széléről érvényesülő tájkép; a város felé ereszkedő Sokorói dombság.

3.3. MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA

Környezetbarát közlekedés

Felmérések szerint a lakosság elsősorban a városi közlekedés állapotával elégedetlen, többek között a parkolási nehézségekkel, a forgalmi torlódásokkal, a közlekedés okozta környezetszennyezéssel. A megoldást a közösségi közlekedés arányának növelése, a parkolási lehetőségek szélesítése, a belvárosi áruszállítás további korlátozása, a meglévő úthálózatok műszaki állapotának javítása, újabb forgalommentes és forgalomcsillapított zónák kijelölése jelentheti.

» *Városi egyéni közlekedés, parkolás fejlesztése*

Nem cél a városon belüli egyéni gépkocsi-közlekedés megszüntetése, de annak ésszerű keretek közötti tartása szükséges. A belvárosi gyalogos övezeten túlmenően más városrészekben is igény lehet gépkocsiforgalom-mentes övezetek kialakítására (pl. Újváros, Nádorváros, Révfalu). Keresni kell az egyéni közlekedési lehetőségek újszerű, innovatív alkalmazását is (pl. kötött gyűjtésű kerékpáros közösségi közlekedési rendszer kiépítése, elektromos kerékpárok bérlése stb.). *

A legtöbb embert érintő parkolási gondok Győrben a Belvárosban jelentkeznek. A győri gyalogos belváros igen nagy kiterjedésű, így a gépkocsik elhelyezése a Belváros peremén lehetséges, elsősorban többszintes parkolóházakban, esetleg mélygarázsokban. A Belvároson kívül a lakótelepeken és a nagyobb forgalomvonzó létesítmények (pl. kórház) mellett jelentkeznek parkolási problémák a városban.

» *Közösségi közlekedés fejlesztése*

Győr a városszerkezetéhez és általában a magyar nagyvárosi ellátási színvonalhoz viszonyítva egyaránt jól működő helyi buszközlekedéssel rendelkezik. A növekvő közlekedési terhelés mellett a városi közlekedés színvonalának megőrzésére, javítására a legreálisabb megoldás a közösségi közlekedés fejlesztése. Ez magába foglalja az automatizált közösségi közlekedési irányítási rendszer továbbfejlesztését és a járműpark megújítását korszerű, energiatakarékos, környezetkímélő járművekkel.

* Már az 1983-ban készült Belváros részletes rendezési terve felvetette bérelhető, (dodszem-szerű) elektromos autók telepítésének gondolatát a történelmi Belvárosban.

A közösségi közlekedés működtetése szoros összefüggésben van a területhasználattal: alacsony intenzitással beépített területeket nem lehet megfizethető költségekkel megfelelő színvonalú, járatsűrűségű és komfortú közösségi közlekedéssel ellátni. Ezért előnyben kell részesíteni a közösségi közlekedéssel jól kiszolgálható fejlesztési program-alternatívákat (kompakt város).

A „Győr városi és elővárosi közösségi közlekedési rendszerének átalakítása” projekt részletes megvalósíthatósági tanulmánya vizsgálta a vasút bevonásának lehetőségét a helyi közösségi közlekedésbe. A projekt megvalósítása számos beruházást igényel (új vasúti megállók, új vonalszakaszok, a vasúti személyszállítás járatsűrűségének növelése), ugyanakkor jelentősen csökkentheti az utak forgalmi terhelését, és javíthatja a városi élet minőségét, ezért a város a tanulmányban foglaltak megvalósítására törekszik.

» *Kerékpáros közlekedés infrastrukturális fejlesztése*

A város – hazai összehasonlításban – már ma is fejlett kerékpáros infrastruktúrával rendelkezik, mely több mint 80 km hosszú. Győr kiválóan „kerékpározható” város, ezért különös hangsúlyt kell fektetni a kerékpáros úthálózat további bővítésére. A kerékpár környezetkímélő, biztonságos közlekedési eszköz, széleskörű használata hozzájárul a város energiafelhasználásának csökkentéséhez. Célul kell kitűzni valamennyi városrészben a kerékpáros úthálózat teljes kiépítését, az összefüggő hálózat megteremtését.

» *Intermodális közlekedési csomópont kialakítása*

Győrben a várostestet kelet-nyugati irányban átszelő vasútvonal sok kényelmetlenséget okoz a közlekedésszervezésben, összességében azonban igen előnyös, hogy a vasútállomás a városközpontban van. A vasútállomás környezetében, a magyar állam tulajdonában azonban még ma is terjedős alulhasznosított területek vannak, és maga a vasútállomás is rekonstrukcióra szorul. A vasúti és a kapcsolódó területek rekonstrukciójával a különféle közlekedési módokat integráló, korszerű intermodális csomópont létesülhet a vasútállomás környezetében.

A város elővárosi közlekedési rendszerének átalakításával az egyes megállóhelyek és környezetük fejlesztésével vagy új megállóhelyek kialakításával (pl. Marcalváros, Újváros, Ménfőcsanak) több kisebb – az igényeknek megfelelő kapacitású – városrészi intermodális közösségi közlekedési csomópont is kialakításra kerülhet, elősegítve a közlekedési módváltást és csökkentve a belső városi területek gépjármű-forgalmát.

» *Kikötők fejlesztése*

„Győr a folyók városa”, a város folyóvizei felé fordulásának fontos része a kikötők létesítése. A vízi közlekedés elemei: a teherhajózás, a nagytávolságú menetrendszerű személyhajózás, a városkörnyéki sétahajózás, rövid távú menetrendszerű hajózás, az evezős turizmus.

- A teherhajózás és a nagytávolságú, nagyobb merülési mélységű hajókkal bonyolított személyhajózás kikötői helyszíne Gönyű. Szorgalmazni kell a Mosoni-Duna hajózhatóvá tételét a teljes szakaszon (*állami feladat*), annak érdekében, hogy Győr és Gönyű között akadálymentes lehessen a hajóforgalom és a nagyobb hajók is közvetlenül eljuthassanak Győrbe.
- A sétahajózás központját célszerű a Dunakapu tér melletti rakparton kijelölni, további lehetséges városon belüli megállók: Állatkert, Mobilis, stb. Nem medencés, hanem pontonos kikötőket kell létesíteni.

- A jacht-turizmus lehetséges megállóit a sétahajózás megállóhelyei, centruma az Iparcsatorna bejárati öble.
- A kikötő program fontos része a Belvárosi gyalogos központ és a rakpart, mint kikötő és sétatér összekapcsolása.

» *Győr-Pér repülőtér és kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztése*

A repülőtér első fejlesztése 2003-ban történt, mely során elkészült az 1450 m hosszú aszfaltozott kifutópályája, a hozzátartozó infrastruktúrákkal. Ennek köszönhetően indult meg a teherforgalom a repülőtérre, és vált regionális jelentőségűvé. A második fejlesztési ütem 2013 februárjában kezdődött el, melynek keretében az 1450 m hosszú kifutópályát 2069 m-re hosszabbították meg, valamint elkészült egy 900 m²-es hangár is. Mindez alkalmassá tette arra a repülőtérre, hogy fogadni tudja a Boeing 737-es és az Airbus 320-as repülőgépeket, melyek gazdaságosabban tudnak szolgáltatni mind a teherszállítás, mind pedig a személyszállítás területén. Így a Győr-Pér repülőtér személyforgalma jelentős növekedésnek indulhat, ami tovább növelheti szerepét a régióban, valamint idegenforgalmi szempontból is kiemelt jelentőséggel bírhat. Ezzel együtt erősödhet Győr kapcsolata az olyan környező nagyvárosokkal is, mint Brno, Bécs és Pozsony.

Hosszú távon a repülőtér versenyképességének megtartása érdekében érdemes megvizsgálni a Győr-Kisbér vasútvonal kiépítését, péri állomás létrehozásával. Emellett, közép távon célszerű lehet megvalósítani a Győr keleti elkerülő út és a Győr-Pér repülőtér közötti gyorsforgalmi útkapcsolatot is.

Teljes körű közműellátás

» *Szennyvízelhelyezés és -kezelés, csapadékvíz elvezetés, hálózatrehabilitáció*

A győri térségben a Pannon-Víz Zrt. végzi a szennyvíz kezelését, Győr városába 13 másik település szennyvize érkezik be. A város szennyvízgyűjtő-hálózatának hossza 505 km, melyből a bekötővezeték 137,8 km. A szennyvíztisztítás a Pannon-Víz Zrt. területén, 13 szennyvíztisztító telepen történik környezettudatos megoldás alkalmazásával. A legnagyobb kapacitású győri szennyvíztisztító 2006-ban került felújításra, így a telep 95%-os tisztítási hatásfoka minden tekintetben megfelel az elvárásoknak. 2011-ben Győrben már 92,8% volt a közcsonna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya.

A város központi belterületén a csatornahálózat jelentős része egyesített rendszerű, a peremterületeken és a környező településeken azonban már elválasztott rendszerű a szennyvízelvezetés. Az arány javítására azért is szükség van, mert a város az OTTrT szerint érzékeny vízbázis. A város csapadékvíz-elvezetésének koncepciója rendelkezésre áll, de még nem épült ki a teljes rendszer. Cél a város teljes területén az elválasztott rendszerű csatornahálózat kiépítése, melynek következő ütemei a Belvárost, Újvárost, Révfalut, Szabadhegyet, Ménfőcsanakot, Gyirmótot, Bácsát, Kisbácsát és Sárast érintik.

» *Árvízvédelem, vízrendezés*

Győr a „folyók városa”, amely egyben azt is jelenti, hogy a város jelentős része árvízveszélynek kitett terület – „erősen veszélyeztetett” besorolású –, mivel a hullámtéren lakóingatlanok is vannak. Az elsőrendű védvonalak többsége állami tulajdonban van, 2013. január 1-jétől a védekezés állami feladat, komplex árvízvédelmi monitoringrendszer üzemeltetése szükséges. Az árvízvédelem városon belül kiépített 1 ezrelékes biztonsági szintje a védett oldalon megfelelő védelmet biztosít, mint azt a 2002. és 2013. évi magas vízállás bizonyította. Az éghajlati változások miatt viszont a jövőben fokozottan számítani kell szélsőséges csapadékvízviszonyokra. A város számára a természetes vizek (folyók, tavak) és a csapadékvíz hasznosítása, városüzemeltetésbe való bevonásának lehetősége (pl. öntözés, vízhűtési rendszer) a jövőben egy vizsgálandó feladat.

» *Hulladékgazdálkodás, hulladékhasznosítás*

A városi környezet egyik jellemző tényezője a keletkező hulladék. Az összes hulladékon belül a nagyobb mennyiséget az ipari hulladék adja. A kommunális hulladék gyűjtése, szállítása és elhelyezése – mint kötelező közszolgáltatás – a város területén megoldott, a szolgáltatás magas szintű, az országos színvonalat meghaladja. A városban a hulladékkezelést a GYHG Győri Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft., valamint a Győr Nagytérsegi Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás végzi.

A városban a szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépült (gyűjtőszigetek, utóválogatás). Győrben jelenleg hat hulladékudvar, valamint 159 szelektív hulladékgyűjtő sziget található. Sajnálatos módon az illegális hulladéklerakás mennyisége, gyakorisága nem csökken.

A város jövőbeni célja a hulladékgazdálkodás és hasznosítás terén:

- a zöld iparágak (hulladékfeldolgozás, hasznosítás) fejlesztése, a helyben meglévő erőforrások felhasználása, munkahelyteremtés,
- az önkormányzati intézményekben, óvodákban, iskolákban az egységes rendszerű elkülönített hulladékgyűjtés 100%-os kiépítése,
- közterületi hulladékgyűjtő eszközök városképi integrálása,
- bányaterületek, tájsebek rekultiválása,
- hulladéklerakók rekultiválása (pl. pápai úti hulladéklerakó).

Prioritás 4. ENERGIAHATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM

Energiatakarékos területfelhasználás

» *Kompakt város elvének érvényesítése*

A fenntartható fejlődés szempontjából nyilvánvalóan kedvező, ha a város beépítése intenzív, megfelelő sűrűségű, minél kisebb területet foglal el, minél több a természeti környezet, minél kevesebb az épített. Ez esetben a város működése is nyilvánvalóan gazdaságosabb, a környező értékes mezőgazdasági területek hozzájárulnak a város gazdaságának kiegyensúlyozottságához, a megkímélt természeti terület lehetőséget biztosít a város lakói számára a rekreációhoz, a szabadidő hasznos eltöltéséhez. A kompakt város irányába tett fontos lépés lehet a barnamezős területek rehabilitációja.

» *Barnamezős területek revitalizációja*

Győr ipari hagyományai igen jelentősek. A rendszerváltást követően jelentős ipari struktúra-átalakulás következett be, melynek eredményeként nemcsak új ipartelepek születtek (Audi), de jelentős üzemek, üzemi területek szűntek meg, vagy alakultak át (Rába gyár területe, Olajgyár, Keksz- és Ostyagyár stb.). Ennek következtében a városban belül jelentős terület-tartalékok alakultak ki. Ezek egy részét – különösen a környező lakóterületeket zavarókat – más funkció elhelyezésére kell felhasználni; más részét korszerű, a környezetét nem zavaró, magas technológiai szinten működő üzemi területként lehet fenntartani.

» *A területtel és a termőfölddel való takarékos gazdálkodás*

Az elmúlt évtizedekben, a városban a művelésből kivont mezőgazdasági területek aránya dinamikusan növekedett; 1935-ben a közigazgatási területen a művelésből kivont területek

aránya 10%, 1962-ben 18%, 1971-ben 25%, 1984-ben 33% volt, napjainkban 44%. Győr 2006-ban jóváhagyott városrendezési terve jelentős mennyiségű beépítésre szánt tartalék területet jelölt ki a mezőgazdasági területek rovására, azonban az elmúlt évek rendezési tervi módosításaival ezeknek az újonnan beépítésre szánt területeknek egy része visszasorolásra került a tényleges területhasználatuknak megfelelően.

A termőfölddel való takarékos gazdálkodás Győr térségében azért kiemelt fontosságú, mert a mezőgazdasági termékek még a válság körülményei között is stabilan tartják értéküket, piacuk – a világ népességének növekedése és a termőterületek szűkülése következtében – hosszú távon biztosított. Győr térségében a termőterületek jelentős része jó termőhelyi adottságú, a területek több mint háromnegyede szántóterület.

A „magánérés” fejlesztések sok esetben nem építik meg a működésükhöz szükséges infrastruktúrát (pl. Borsóhelyi dűlő, Szabadhegy - Új utca környéke). A területtakarékoság szempontjából kedvezőbb, intenzívebb beépítések ellen rendszerint tiltakoznak az adott környezet lakói, ennek nem kis részben oka az intenzívebb beépítések alacsony városépítészeti színvonala.

» *Az önkormányzati ingatlanstratégia erősítése*

Annak érdekében, hogy a városban megjelenő különféle vállalkozási szándékok becsatározhatók legyenek az önkormányzati fejlesztési elképzelések megvalósításába, elengedhetetlen a jelenleginél lényegesen aktívabb ingatlanstratégia kialakítása. A városnak rendszeresen vásárolnia kell olyan földterületeket, amelyek fejlesztési céljai megvalósítását elősegítik. A kiegyensúlyozott ingatlanstratégia másrészt azt jelenti, hogy az ingatlanvásárlásra fordított összeg teljes vagy legalább jelentős részét a meglévő vagy éppen eladási célból megvásárolt önkormányzati ingatlanok értékesítéséből kellene fedezni. Ehhez az önkormányzatnak folyamatosan figyelnie kell a városi ingatlanpiacot, és abba aktívan be kell kapcsolódnia.

Megújuló energiaforrások részarányának növelése

Győr hagyományos, önálló energiaforrással nem rendelkezik, de az országos és nemzetközi elosztó gerinchálózatok fontos csomópontja, így minden – reálisan jelentkező – energiaigény alaphálózati fejlesztések nélkül kiépíthető. A város magas színvonalú és hatékonyságú távhőellátó rendszerrel rendelkezik. Győr energiaellátásában előnyben kell részesíteni

- a megújuló,
- a város területén minimális környezetszennyezéssel járó,
- nagy ellátási biztonságot nyújtó megoldásokat.

A távhőszolgáltatás terén a város célja egy biomassza fűtőmű létesítése, valamint a hulladék lerakásából származó biogáz hasznosítása.

A város területe az eddigi vizsgálatok szerint alkalmas megújuló energiák, elsősorban szélenergia hasznosítására. A Győrszentivántól délre fekvő – természetvédelem alatt nem álló – mezőgazdasági területek alkalmasak szélérőművek telepítésére. Felvetődött az is, hogy a külterületen elhelyezkedő szennyvíztisztító és hulladéklerakó védőterületének hasznosítását is segítheti szélérőművek telepítése. A szélenergia mellett további lehetőségeket biztosít a geotermikus energia kihasználása is.

Az energia mennyiségi ellátásának megfelelőségét nemcsak az energiahordozó rendelkezésre állása, hanem a fogyasztás mértéke is befolyásolja, ezért támogatni kell az energiatakarékos fejlesztési programokat, így a meglévő épületállomány energiatakarékos rekonstrukcióját, valamint a kapcsolódó szemléletformáló akciókat, programokat is.

Energiahatékony építés

Az elmúlt években megindult, és lendületet kapott a paneles lakóépületek állami támogatással történő – részben uniós forrásokból megvalósuló – energia-hatékony felújítása. A program folytatása, majd befejezése szükséges. Emellett elő kell segíteni az alacsony energiafogyasztású és passzív házak építését, a családi házak és a társasházak esetében egyaránt. Állami támogatás biztosításával rentábilissá kell tenni a megújuló energiaforrásokat használó rendszerek kiépítését a magánberuházások esetében. Gondot kell fordítani a lakosság szemléletformálására, az energiatudatos magatartás általánossá tételére.

A Magyarországon várható klimatikus változások a hőmérséklet emelkedésével, a csapadék mennyiségének csökkenésével és annak a korábbinál hektikusabb eloszlásával járnak/fognak járni. Az építésben ezért egyre nagyobb jelentőséget kap az egyes épületek tájolása (például a jelenleg hátrányosnak tekintett északi lakások felértékelődhetnek), klimatikus hűtése, de jelentős mértékben változhatnak az épületszerkezetek is.

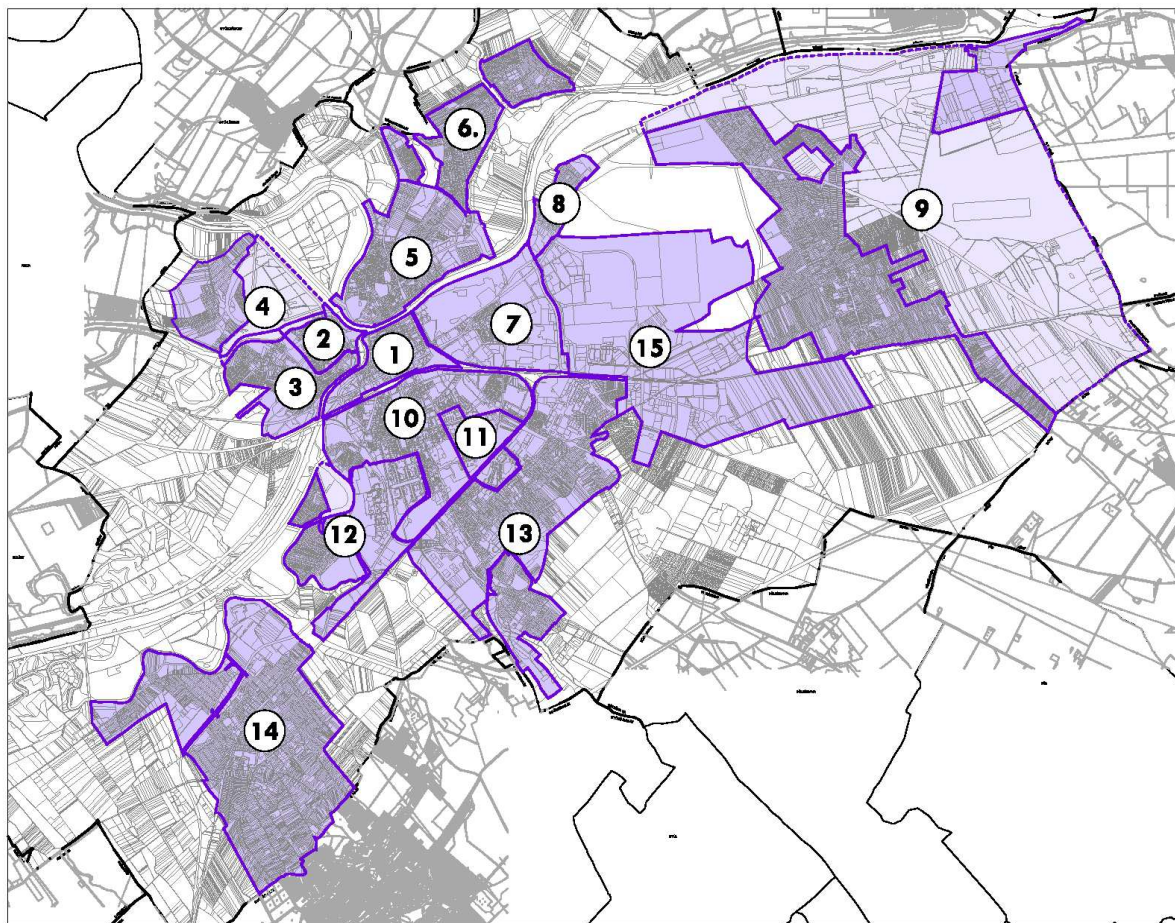
Energiahatékony városüzemeltetés (smart city)

Az energiahatékonyság elvének érvényesítését nem csak konkrét építkezésekkel, hanem tudatos városi energiagazdálkodással lehet elérni. A „smart city” olyan település, amely a rendelkezésre álló technológiai lehetőségeket (elsősorban az információs és kommunikációs technológiát) innovatív módon használja fel, elősegítve ezzel egy jobb, diverzifikáltabb és fenntarthatóbb városi környezet kialakítását. Innovatív technológiákat alkalmaz, hogy csökkentse a költségeit és az energiafelhasználását, valamint szélesíti a szolgáltatási kínálatát, ily módon javítva lakói életminőségét. A 2017-ben a városban megrendezésre kerülő Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF), mint „zöld olimpia” az egyik első lépése lehet annak, hogy Győr „smart city”-vé váljon.

2.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes városrészekre

A hosszú távú városfejlesztési célok teljesülése valamennyi városrészt érinti, azonban vannak olyan beavatkozások, amelyek megvalósításával egy-egy városrész területén a kitűzött cél fokozottan érvényesíthető. Ilyenek például a *szolidáris és befogadó társadalom* ösztönzését szolgáló városrehabilitációs beavatkozások (Újváros), vagy a *kulturált társadalom* elérését célzó kulturális intézmények fejlesztései, amelyek zömében a Belvárosban találhatók.

Az 1. táblázat összefoglaló jelleggel mutatja be az egyes városrészek^{**} és a területükön fokozottan érvényesíthető részcélok (sötétebben jelölt cellák) kapcsolatát.

Győr városrészi lehatárolása

^{**} A városrészi lehatárolás alapjául Győr városrendezési körzetei szolgáltak. A fejlesztések tekintetében együtt kezelendő városrészek összevonásra kerültek.

1. táblázat: A fejlesztési célok érvényesülése az egyes városrészek területén

		TÁRSADALOM				GAZDASÁG			ÉPÍTETT- ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET					ENERGIAHATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM					
									ÉPÍTETT KÖRNYEZET			TERMÉSZETI KÖRNYEZET					MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA		
Átfogó cél		Győr már meglévő regionális szerepét tovább erősítve váljon határon átnyúló szellemi központtá, az oktatás, a kultúra és a sport kiemelkedő minőségére, értékteremtő hatásaira építve. A helyi társadalom – országos összehasonlításban is – legyen kiemelkedően aktív és egészséges, a városon belüli társadalmi különbségek maradjanak fenntartható és kezelhető mértékűek.				A hazai vidéki nagyvárosok átlagát meghaladó ütemben növekedjen a Győrben működő gazdasági szereplők által megtermelt hozzáadott érték, ezzel párhuzamosan erősödjön a gazdaság iparági diverzifikációja és erősödjön a gazdasági szereplők kapcsolatainak rendszere.			Az épített környezet színvonala érje el a hasonló méretű európai városok legjobbjainak szintjét. A város őrizze meg és tartsa kiváló állapotban gazdag építészeti, városépítészeti örökségét, és a kortárs építészet eszközeivel folyamatosan gazdagítsa azt. Folyamatosan újítsa meg és tartsa jó karban közterületeit, növelje azok attraktivitását.			A város őrizze meg és tartsa kiváló állapotban különleges természeti környezetét, kiemelt figyelmet fordítson folyóvizeire és a vízpartokra. Folyamatosan újítsa meg zöldfelületeit, növelje azok funkcionális értékét és attraktivitását. A környezeti ártalmakat minimálisra szorítsa vissza, kiegyensúlyozott környezeti állapotokat tartson fenn.		A városi közlekedés minőségének és hozzáférhetőségének folyamatos javítása mellett jelentősen csökkenjen az ezek működtetéséhez felhasznált energia mennyisége, és azon belül növekedjen a megújuló energiaforrások részaránya. A város biztosítsa a megfelelő minőségű és mennyiségű lakhatási lehetőséget, valamint a teljes körű közműellátást.	A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság figyelembevételével alakítsa. Energiaellátásának biztosítására egyre növekvő arányban használjon megújuló energiaforrásokat. Kiemelten vegye figyelembe az energiahatékonyság szempontját az építés, a felújítás, valamint a városüzemeltetés területén. Győr váljon az energiahatékony városüzemeltetés („smart city”) hazai jó példájává.				
Részcél		Szolidáris és befogadó társadalom	Demokratikus helyi kormányzás	Egészséges társadalom	Kulturált társadalom	Korszerű, hatékony ipar	Több lábon álló (diverzifikált) gazdaság	Gazdaságfejlesztés támogatása "soft" programokkal	Policentrikus város	Városrehabilitáció folytatása	Minőségi lakókörnyezet megteremtése	Zöldfelületek fejlesztése	Vízpartok revitalizációja	A környezet védelme	Környezetbarát közlekedés	Teljes körű közműellátás	Energiatakarékos területfelhasználás	Megújuló energiaforrások részarányának növelése	Energiahatékony építés
1	Belváros																		
2	Sziget																		
3	Újváros																		
4	Pinnyéd, Püspökerdő																		
5	Révfa																		
6	Sárás, Kisbácsa, Bácsa																		
7	Gyárváros																		
8	Likócs																		
9	Győrszentiván																		
10	Nádorváros																		
11	Adyváros																		
12	Marcalváros, Góré-dűlő, Rabkert																		
13	Szabadhegy, Kismegyer, József Attila vr.																		
14	Ménfőcsanak, Gyirmót																		
15	Központi iparterület																		

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Jelen településfejlesztési koncepció Győr Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájával együtt készül. A tervezés első fázisában – 2013 novemberében – elkészült a Megalapozó vizsgálat, az Universitas-Győr Nonprofit Kft. munkája (szakmai vezető: Prof. Dr. Rechnitzer János egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem). A megalapozó vizsgálat a 314/2012. (XI. 8.). Korm. rendelet által előírt tartalmi követelményeknek megfelelően – a 2011-es statisztikai adatok feldolgozásával – készült, így valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti adatot tartalmaz, amely az Integrált Településfejlesztési Stratégia, valamint a településrendezési eszközök elkészítéséhez szükséges.

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a területfelhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Jelen koncepció a „kompakt város” elveinek alapján készült. Ez azt jelenti, hogy a tervezett területigényes beruházásokat nem a várost övező területek extenzív fejlesztésével, hanem a beépített – vagy beépítésre szánt – területek intenzív fejlesztésével kell megoldani. A jelenleg érvényes, 2006-ban jóváhagyott településszerkezeti terv bőséges tartalék-területeket jelölt ki a fejlesztések megvalósítására. Ezek nagy részének felhasználására eddig nem került sor. A szerkezeti terv azóta tervezett módosításaiban a tartalék-területek csökkentésére törekedtek a tervezők.

Jelen koncepció hangsúlyosan tartalmazza a várost körülvevő értékes mezőgazdasági- és erdőterületek védelmét. Így ennek megfelelően nem tesz javaslatot újabb területek bevonására a belterületbe. A belterületen belül viszont jelentős településszerkezeti változtatásokkal jár a 2017-ben megrendezésre kerülő Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF), amely elsősorban a Holt-Rábca területét és Sziget városrészt érinti.

Győrt érintően az alábbi fontosabb – nagyobb részben állami kompetenciába tartozó – **közlekedési fejlesztések** megvalósítása várható a településfejlesztési koncepció időtávjában:

A 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében szereplő, Győrt érintő kiemelt közlekedési projektek:

Közút:

- A 83. számú főút, Győr és Pápa közötti szakasz rekonstrukciója, valamint Győrszemere, Tét, Gyarmat és Takácsi elkerülő szakaszainak megépítése.
- A 813. számú főút, Győr keleti elkerülő szakasz megépítése.

Vasút:

- Az 1. számú vasútvonal, Budapest-Győr-Hegyeshalom szakasz rekonstrukciója.
- A 10. és 20. számú vasútvonalak Győr-Pápa-Celldömölk-Boba szakaszainak rekonstrukciója.
- A 8. számú vasútvonal, Győr-Sopron (oh.) szakasz fejlesztése.

Vízi közlekedés:

- Győr-Gönyű Országos Közforgalmú Kikötő fejlesztése.

1222/2011. (VI. 29.) Korm. határozat a gyorsforgalmi- és a főúthálózat hosszú távú fejlesztési programjáról és nagytávú tervéről:

- M85 autópálya Győr-Csorna (Csorna keleti és délnyugati elkerülővel), 2x2 sáv.
- 14. sz. főút Győr északkeleti elkerülő M1-14.sz. főút, új Mosoni-Duna híddal (megkegyezik 813-as úttal), 2x1 sáv.
- 81. sz. főút Kisbér (13. sz. főút) - Győr (M1) közötti elkerülők, 2x1 sáv.

A fentiekben túlmenően Győr Megyei Jogú Város rövid-, közép- és hosszú távú közlekedési tervei:

- Az önkormányzati fenntartásban lévő úthálózat minőségének javítása.
- Intermodális csomópont megvalósítása Győrött (állami feladat).
- Városi és elővárosi kötőpályás közösségi közlekedés fejlesztése, új megállóhelyek létesítésével (állami feladat).
- Radnóti utca kikötése az 1. sz. főúttig, majd tovább a 83. sz. főúttig (belső nyugati elkerülőút).
- Az Ipar utca meghosszabbítása a 14. sz. főúttig, új Mosoni-Duna híddal (belső keleti elkerülőút).
- Pinnyéd és Újváros összekötése, új híddal, a Radnóti út és Pinnyéd, Fő út között (kivitelezése folyamatban).
- A 82. sz. főút győri elkerülő szakaszának megépítése (állami feladat).
- Az 1. sz. főút 2x2 sávra bővítése a meghosszabbított Radnóti utca és a Kossuth Lajos utca között (állami feladat).
- A 821. sz. út végig 2x2 sávra bővítése (állami feladat).
- Az 1. sz. főút 2x2 sávra bővítése az Ipar utca és a likócsi körforgalom között (állami feladat).

Fontosabb tervezett közműfejlesztések:

A Belváros, Újváros, Szabadhegy, Ménfőcsanak, Gyirmót, Révfalu, Kisbácsa, Bácsa és Sárás csapadékvíz-elvezetési programjának folytatása.

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre

Győr Megyei Jogú Város 2006-os szerkezeti és szabályozási tervéhez részletes örökségvédelmi hatástanulmány készült. A „Belváros szabályozási tervének részleges felülvizsgálata és módosítása” I. és II. ütemének tervéhez szintén készült részletes örökségvédelmi hatástanulmány (2012-ben, illetve 2013-ban). A hatástanulmányok bemutatják az örökségi értékeket és a védettséget, valamint javaslatokat tesznek az örökség védelmére és az örökségi érték alapú fenntartható fejlesztésre.

1. MELLÉKLET

A FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS KÉRDÉSEI

(A XXI. század urbanisztikai kihívásai)

Szerző: Aczél Gábor

1. A JÖVŐT MEGHATÁROZÓ FOLYAMATOK

Ha a jövőről és a jövő urbanisztikai kihívásairól elmélkedünk, három szempontot biztosan figyelembe kell vennünk:

- a demográfiai helyzet alakulását,
- a technikai fejlődés hatásait és
- a klímaváltozás hatásait.

1.1. A demográfiai helyzet alakulása

A népesség számának növekedése

A „demográfiai robbanás”, vagyis a Föld népességének rohamos növekedése napjainkban is tart, és a kutatók véleménye szerint a növekedés ki is tart a század első felének végéig, amikor is bolygónk lakossága eléri a 9 milliárd főt. Hogy ezután mi lesz, abban már eltér a kutatók véleménye, de jelentős részük azt feltételezi, hogy a növekedés ezen a szinten megáll, és a népesség számának stagnálása következik be. A növekedés minket, Európában csak közvetve – elsősorban a bevándorlások miatt – érint, hiszen az európai országok szinte mindegyikére évtizedek óta a stagnálás a jellemző. (Ez a stagnálás is úgy jön létre, hogy a népesség természetes fogyását a bevándorlás egyenlíti ki.) Szinte biztosra vehető, hogy ez a folyamat lesz jellemző hazánkra is, vagyis a népesség természetes fogyása – mintegy 8 millió főre – és az egyensúlyt helyreállító bevándorlás felerősödése.

A bevándorlás sok fontos kérdést vet fel, például a más kultúrák befogadásának képességét. Kérdés, hogy a magyar társadalom hol tart ebben? Jelenleg aligha mondható el, hogy a tolerancia gyakorlásában élenjáró nemzet lennénk. Ugyanakkor a magyarság történetében több alkalommal is előfordult, hogy „idegeneket” kellett befogadni, akik aztán idővel asszimilálódtak, magyarrá váltak. Talán erre a hagyományra alapozva bizakodóak lehetünk. Az idegen kultúrák megjelenése egyben urbanisztikai kérdéssé is válhat, hiszen számos olyan oktatási, kulturális, vallási intézmény megjelenésével járhat együtt, melyek helyet követelnek majd a városainkban.

A népesség összetételének változása

A demográfiai helyzet alakulását nemcsak a népesség növekedése jellemzi, hanem – és ez már minket, európaiakat közvetlenül is érint – a népesség összetételének drámai változása is. Ennek a változásnak több tényezője is van. Az első a népesség korösszetételének változása, vagyis öregedése. Az életszínvonal növekedésével, az orvostudomány és a technika fejlődésével – és nem utolsósorban a háborúk kiiktatásával – az emberi életkor kitolódott, és a fejlett társadalmakban megnövekedett az idős emberek aránya. Ez is urbanisztikai kérdéseket vet fel, hiszen az idős emberek életmódja alapjában más, mint a fiatalabb generációké, más intézményeket igényelnek, más életformát folytatnak, szabadidejük eltöltése iránt is más igényeket fogalmaznak meg.

A fejlett nyugati országokban – elsősorban Amerikában, de egyre inkább Európában is – erősödik a „szinglik” aránya, vagyis azoknak a személyeknek a száma, akik nem családban, hanem egyedül élnek, adott esetben a gyereknevelésre is így vállalkoznak. A „szinglik” tipikus városlakók, a városon belül is a központok nyüzsgő életét, a szórakozási lehetőségeket keresik. Urbanisztikai szempontból ez kedvező jelenség, mert alapozni lehet rájuk a történelmi városközpontok rehabilitációját, revitalizációját.

A városlakók arányának növekedése

2008-ban történelmi jelentőségű esemény zajlott le a világban, bár mindez csendben történt, nem keltett különösebb feltűnést. Az történt, hogy a világ városainak összlakossága elérte a teljes népesség 50%-át. Hogy mit tekintünk városnak és mit nem, arról persze lehet vitatkozni – éppen a hazai várossá nyilvánítási gyakorlat mutat erre példát –, de a tendencia nyilvánvaló: az emberek a megélhetés, a munkához való hozzájutás, a jobb életkörülmények reményében a városba igyekeznek. A városok is differenciálódnak, hatalmas metropoliszok jönnek létre, melyek lakossága 10-15-20 millió főre is növekedhet. Mindez természetesen óriási urbanizációs problémákat vet fel az infrastruktúrák kiépítése és üzemeltetése, a társadalmi problémák kezelése – szegregáció, közbiztonság, stb. – területén.

Ez a probléma minket szerencsére kevésbé érint. Európában már ma is 75% – 25% a városlakók – falun élők aránya. Örülhetünk annak is, hogy Európa a metropoliszok „versenyében” lemaradt, Párizs és London sem fér be a világ 20 legnagyobb városa közé. Az urbanizáció Magyarországon elsősorban a kisebb településeket veszélyezteti, egyeseket akár kihalással is fenyegethet. A kérdés megoldása természetesen a politikai szándékoktól is függ, ugyanúgy egyébként, mint minden más urbanisztikai kérdés esetében is.

1.2. A technikai fejlődés hatása

A jövő megismerésének szándéka örök emberi törekvés. De csakugyan megismerhető-e a jövő? Ismertek híres látnokok, kiemelkedő fantáziájú emberek, akik – úgymond – sikeresen „megjósolták” a jövőt. A jövőről való elképzeléseink azonban mindig a mában gyökereznek, a mai gondok megoldására keressük a választ, a mai tudományának alapján. Verne Gyula „Utazás a Holdra” című könyvének illusztrációja jól mutatja, hogy az író elképzelhetőnek tartotta a Holdra való utazást, de az űrjárművet puskagolyó-szerűnek képzelte, amit vasúti sínen szállítanak a kilövés helyszínére. Elképzelései a mechanika alapján állottak. Amikor az első ember, Gagarin az űrben járt, mindenki biztosra vette, hogy a XXI. század elején már társasutazásokat szerveznek a Holdra vagy akár a Marsra is. Mindebből semmi sem valósult meg, ugyanakkor van számítógépünk és mobil telefonunk, amire viszont senki sem gondolt a múlt század közepén.

A gépkocsi változása (nagyság, balesetveszély, környezetszennyezés)

Amikor a jövő urbanisztikai kihívásairól elmélkedünk, valójában akkor is a mai problémáira keressük a megoldásokat. Városaink egyik legfőbb problémája ma a mértéktelenül megnőtt autóforgalom, amely már-már az élhetőséget lehetetleníti el. Egészen bizonyos, hogy ennek a problémának a megoldása a XXI. századra vár. Amióta a környezetvédelem – helyesebben szólva a környezet védelméről szóló közbeszéd – divatba jött, a világ vezető autógyárai jelentős kísérleteket folytatnak a környezethez barátságosabban viszonyuló járművek kifejlesztésére. Ezeket a kísérleteket persze nemcsak az aggodás vezérli, hanem a jól felfogott piaci érdek is. Szerencsére, mert így valóban motiváltak a fejlesztésre. Az eddig elért eredmények tükrében bizton állítható, hogy az autó jelentős átalakuláson fog átmenni a közeli években.

Az egyik legjelentősebb változás az energiaforrása, azaz a hajtóanyagok területén fog jelentkezni. A kísérletek több irányban is folynak, az elképzelések rendszerezése szinte lehetetlen. De például a hidrogén-alapú üzemanyag igen ígéretesnek tűnik, már csak azért is, mert a $4H + O_2 = 2H_2O$ képlet olyan egyszerű, hogy bárki megértheti. Vagyis, ha hidrogént égetünk el, vizet kapunk, méghozzá teljesen tiszta vizet, ami egyáltalán nem szennyezi a környezetet. A dolog igen egyszerűnek tűnik, de sajnos csak tűnik. Hidrogén ugyan rengeteg van, azonban kinyerése valamely anyagból – például vízből – egyelőre drága és energiaigényes. Persze ez a helyzet változhat, és minden bizonnyal változni is fog.

A mobilitás változása (informatika)

Az utóbbi egy-két évtizedben az informatika teljesen átalakította mindennapi szokásainkat, a munkavégzéstől a bevásárláson át a szabadidő eltöltéséig. Teljesen ésszerű volt az a feltételezés, hogy az informatika térhódításának jelentős urbanisztikai következményei lesznek. A legjelentősebb változást a mobilitásban prognosztizálták, hiszen kézzelfoghatóvá vált a tömeges otthoni munkavégzés, az otthonról intézett bevásárlás, mindez pedig – úgy képzelték – a mobilitás csökkenésében fog majd jelentkezni. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban ez a várakozás „nem jött be”, sem a városon belüli, sem az egyes települések közötti helyváltoztatások száma nem csökkent. Lehetséges azonban, hogy ez annak a következménye, hogy a megrögzött életviteli szokásainkon nehezebben változtatunk, így semmi esetre sem zárható ki, hogy a jövőben ez a helyzet változni fog. Ennek urbanisztikai hatása óriási lenne, hiszen a városainkat fojtogató legnagyobb gondon – a környezetet szennyező és balesetveszélyes közlekedési állapotokon – segítene.

Amin azonban az informatika hatása máris érzékelhető, az a „városfejlesztés társadalmasítása”, vagyis a városfejlesztési elképzelések széles körben való megismertetése, megvitatása, a városlakók bevonása a tervezési folyamatba. Erre vonatkozóan évtizedek óta vannak törekvések több-kevesebb sikerrel, hazánkban sajnos inkább kevesebb sikerrel, elsősorban az ismert – politikai, és ezek szerint helyi politikai ügyekben is tanúsított – passzivitás miatt. A korábbi módszerekkel szemben azonban az internet – úgy tűnik – nyerő módszerré válhat. Legalábbis ezt látszik igazolni számos hazai város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának kidolgozása, melyek közzététele az interneten meglepően nagyszámú hozzászólást eredményezett. A városfejlesztés „demokratizálása” a fenntartható városfejlesztés elengedhetetlen kelléke, mint ahogyan azt számos – a háttérben titkos módon előkészített, és ezért megbukott – beruházás példája is igazolja.

1.3. A klímaváltozás hatásai

A klímaváltozásról – és azon belül kiemelten a globális felmelegedésről – sok szó esik mostanában. A globális felmelegedés azonban nem jelenti azt, hogy a föld minden részén egyenletesen emelkedik a hőmérséklet, ennél sokkal bonyolultabb lesz a változás, például lesznek olyan területek is, ahol akár még lokális lehűlések is lehetnek. Tulajdonképpen meglepően keveset tudunk a várható folyamatokról, és egyelőre a tudósok is egymásnak részben ellentmondó következtetésekre jutnak. Ilyen körülmények között persze nehéz felkészülni a változások fogadására, így nem is csodálható, ha ténylegesen kevés dolog történik.

A Magyarországon várható változásokat tekintve ugyanakkor a szakemberek többsége egyetért abban, hogy időjárásunk a mediterrán éghajlat irányába mozdul majd el. A hőmérséklet emelkedik, a csapadék mennyisége várhatóan csökken. Mindez természetesen jelentős építészeti konzekvenciákkal jár, így nagyobb jelentőséget kap az egyes épületek tájolása – például a jelenleg hátrányosnak tekintett északi lakások felértékelődnek –, klimatikus hűtése, de jelentős mértékben fognak változni az épületszerkezetek is. Az

urbanisztika területén a legnagyobb változás az egyes települések terület-felhasználásában fog bekövetkezni. Megnövekszik az igény a hűvös mikroklimát biztosítani képes zöldfelületekre, kisebb-nagyobb vízfelületekre (tavakra, de akár városi szökőkutakra is). Mindezt pedig olyan helyzetben kell majd biztosítani, ahol a víz korlátozottabban lesz elérhető, az azzal való gazdálkodás feltételei megszigorodnak.

2. A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS RŐL

Fenntartható fejlődésről beszélünk. Egyáltalán nem szerencsés ez a szóhasználat, mert arra utal, hogy a fejlődés az, amit minden áron fenn kell tartani. Ezzel szemben fenntartani azt kell, amit érdemes; amit jónak, kiegyensúlyozottnak érzünk, tehát nem szeretnénk, hogy a fejlődés következtében megváltozzon. Ezért helyesebb lenne kiegyensúlyozott viszonyok fenntartásáról beszélni. Az urbanisztikában ez egyszerre jelenti a kiegyensúlyozott társadalmi, gazdasági és környezeti viszonyok fenntartását. Na de beszélhetünk-e egyáltalán kiegyensúlyozott viszonyokról a társadalom, a gazdaság, a környezet területén? Nyilvánvaló, hogy nem, még nem, ezért a teendő első megközelítésben ezek megteremtése, a fenntartás csak azután következik.

2.1. Kiegyensúlyozott társadalmi viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A társadalmi viszonyokat akkor tekinthetjük kiegyensúlyozottnak, ha az emberek többsége nagyjából elégedett a helyzetével. Ez semmiképpen sem jelent totális egyenlőséget, de nem jelentheti az egyes emberek közötti mérhetetlen különbséget sem. Ha „forradalmi” helyzet van, mert sok ember elviselhetetlennek érzi a helyzetét, akkor a társadalmi viszonyokat nem tekinthetjük fenntarthatónak. Abból kell tehát kiindulni, hogy valamilyen – a társadalom által elismert és biztosítható – alapszintű ellátáshoz a társadalom minden tagjának joga van. Képzeljük el, hogy a jövőben a társadalom a fejlettség olyan szintjét érte el, hogy tagjai számára – mondjuk állampolgári vagy egyszerűen emberi jogon – a születéstől a halálig ellátmányt biztosít, amely mindenki számára lehetővé teszi az alapszinten való megélhetést. Bizton állítható, hogy a mai fejlett országok már ma is minden további nélkül meg tudnák ezt tenni. Különböző segélyek, támogatások formájában ennek egyes elemei már ma is léteznek.

Persze problémát jelent, hogy a társadalom elesettebb tagjainak megélhetését a gazdagoktól elvont forrásból lehet csak biztosítani. Ez biztos nem fog tetszeni az utóbbiaknak, ráadásul az ő érdekérvényesítő képességük jóval erőteljesebb, mint a rászorulóké. A marxi gondolat – mely szerint egyesek gazdagsága csak mások kizsákmányolása útján jöhetett létre, ezért helyénvaló az így szerzett vagyonok társadalmasítása – aligha valósítható meg. Úgyhogy az erőszakos elvonás helyett marad a felismerés – a társadalom vagyonos rétegeiben is –, hogy a társadalmi egyensúly csak úgy tartható fenn, ha helyzetével többé-kevésbé a társadalom minden tagja elégedett. Márpedig ezt az áldozatot érdemes meghozni, különben marad az erődszerű, biztonsági erőkkel védelmezett, őrzött lakópark-rezervátumok rendszere.

2.2. Kiegyensúlyozott gazdasági viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A gazdasági viszonyokat kiegyensúlyozottnak tekinthetjük, ha egy adott társadalom megfelelő mennyiségben és minőségben állít elő javakat. Ez nemcsak azt jelenti, hogy az előállított javak biztosítják a társadalom tagjainak szükségleteit, hanem azt is, hogy összhangban vannak a társadalom tagjainak munkaerejével, más szóval megfelelő mennyiségben tud az adott társadalom munkát (munkahelyet) biztosítani a tagjainak. És ez a XXI. század egyik legnagyobb kihívása!

Sajnos ugyanis az a rossz hír, hogy nem lesz több munka. A társadalom úgy fejlődik, hogy a szükségletek kielégítésére egyre kevesebb élőmunkára van/lesz szükség. Ez persze az emberiség szempontjából akár pozitív fejlemény is lehetne, hiszen így ki-ki többet

foglalkozhatna kedvenc hobbi-tevékenységével, többet pihenhetne, szórakozhatna családi, vagy baráti körben. A problémát az okozza, hogy a szűkülő munkalehetőségek társadalmi elosztásában jelenleg szélsőséges egyenlőtlenség van, a munkához való hozzáférés lehetősége pedig alapvetően determinálja a társadalom egyes tagjainak élethelyzetét. Lehetne változtatni, javítani a helyzeten, ehhez azonban először is fel kell ismerni, hogy új helyzetről van szó. A társadalmi szolidaritás, vagyis annak a felismerése, hogy bizonyos esetekben önkorlátozásra is szükség van, csak a következő fájdalmas lépés. Mit lehetne tenni ebben a helyzetben?

A munkanélküliség és annak minden szociális és egészségügyi következménye óriási terheket rak a társadalom vállára. Nyilvánvaló, hogy ez a gyakorlat nem folytatható. Védni kell a meglévő munkahelyeket. Erre nyilván számos közgazdasági eszköz áll rendelkezésre. Legkézenfekvőbbnek az tűnik, hogy az élőmunkát megtakarító megoldásokat az állam támogassa, ezáltal tegye „gazdaságosabbá” a vállalatok számára a nagyobb mértékű foglalkoztatást. Annak mintájára, ahogy némely használati tárgy értékét emeli, hogy kézzel készítették – „hand made” –, dicsekedjen a nagyvállalat is azzal, hogy „itt a szükséges számú személyzetet alkalmazzuk, nem takarítjuk meg az élő munkát felesleges gépekkel.”

Nem biztos azonban, hogy a meglévő munkahelyek védelme önmagában elégséges lesz. Mi van ugyanis akkor, ha – amint azt erősen gyanítható – a jövőben nem lesz igény több munkára? Ebben az esetben a meglévő munkalehetőségek egyenletesebb – vagy akár nevezhetjük igazságosabbnak is – elosztását kell megvalósítani. Ez azt jelenti, hogy több ember, rövidebb munkaidőben dolgozna. Kétségtelen, hogy nehéz lesz a munkaidő csökkentésére rávenni a munkahellyel már rendelkezőket, előbb – utóbb azonban be kell majd látni, hogy nincs más megoldás. Egy kisebb közösségben mindenki természetesnek tartja, hogy az elvégzendő munkát lehetőség szerint egyenletesen kell elosztani a csoport tagjai között. Végül is nincs másról szó, minthogy ugyanezt az elvet alkalmazzuk a nagyobb csoport (társadalom) esetében is.

A munkaidő rövidülésének igen jelentős urbanisztikai hatása lesz azáltal, hogy a megnövekedett szabadidő eltöltésére társadalmilag hasznos lehetőségeket kell nyújtani. A szabadidő eltöltése tulajdonképpen területigényes tevékenység, ezért a mainál jóval nagyobb mértékben kell gondoskodni megfelelő pihenőparkok, sportterületek, rekreációs, kulturális létesítmények elhelyezéséről.

2.3. Kiegyensúlyozott környezeti viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A környezet fenntarthatóságának fogalma alatt jelenleg – erősen leszűkítve a fogalmat – az energiafelhasználás racionalizálását szokták érteni. Ezen a téren a világ számos országában jelentős előrelépés történt, vagy legalábbis kísérletek folynak ebben az irányban. Ide sorolható a megújuló energiák (nap, szél) felhasználása, az egyes épületek „energiatudatos” kialakítása (ún. „passzív házak”) és energiatakarékos (önfenntartó) rendszerek megvalósítása. Urbanisztikai szempontból ez utóbbi kísérletek különösen figyelemre méltóak. Közös jellemzőjük, hogy az adott település vagy településrész energiafelhasználása nem haladja meg az általa előállított energia mennyiségét. Ez utóbbi a megújuló energiák (nap, szél) mellett például a bioenergia felhasználását, a hulladék újrahasznosításából nyert energiát jelenti. Európai példa erre Malmö egy 1000 lakosú lakóterülete vagy Kínában Zicsao városa.

A kiegyensúlyozott környezeti viszonyok azonban nemcsak az energiafelhasználás racionalizálását jelentik, hanem többek között a környezetszennyezés visszaszorítását, a meglévő városi és városkörnyéki zöldterületek védelmét, a településeket övező mezőgazdasági termőterületek védelmét is. A XXI. századra marad az előző században kibontakozott város – autó konfliktus megoldása is. Ebben a konfliktusban a XX. század (sikertelen) megoldása az volt, hogy a városokat próbálták a mértéktelenül megnőtt autóforgalom igényeihez igazítani. Ezt szolgálták az új útépítések, vagy a meglévő városi utak

kiszélesítése, parkolóházak, térszín alatti vagy térszínen létesített parkolók építése. A XXI. század megoldása az lesz, hogy az autót fogjuk a városhoz igazítani, a várost pedig visszaadjuk az embereknek.

Az ugyanis már a múlt század végére is világossá vált, hogy az autók térhódítását a városokban vissza kell szorítani, mert elszívják az életteret a városlakók elől, már-már élehetlenné teszik a településeket. Különböző forgalomkorlátozó megoldások születtek, melyek közül urbanisztikai szempontból kiemelhető a gyalogos utcák, terek rendszere. Ezek megvalósítása az első időben nagy ellenállást váltott ki például a kereskedők körében, a gyakorlat azonban igazolta létjogosultságukat. Az első gyalogos övezetek kialakítása a 70-es, 80-as években még együtt járt a környező utcák forgalmának megnövekedésével, mert a városi forgalom „zavartalan” lebonyolítása még elsődleges szempont volt.

A gépkocsi-mentes övezetek második generációja már nem egy-egy utcát, hanem egy összefüggő térséget tartalmaz. Kiderült, hogy egy ilyen terület kiszolgálása, működtetése így is megoldható, a nyereség pedig – a városlakók térnyerése – jelentős. Ma már Európa történelmi városainak nagy részében – például Olaszországban – ilyen városközpontok működnek, de ezen a téren Magyarországon is jelentős előrelépés történt az elmúlt évtizedekben. Példaként említhető akár Győr városközpontjának nemzetközi elismerést is kivívott megújítása. A városok visszahódítása az emberek számára olyan tendencia, amely a XXI. században egészen biztosan folytatódni fog.